

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

حضرت زهرا (س)

و امام مهدی علیه السلام

علی مصباحی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حضرت زهرا سلام الله عليها و امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

نویسنده:

علی مصلحی

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	حضرت زهرا (سلام الله علیها) و امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)
۷	مشخصات کتاب
۷	مقدمه
۸	حضرت مهدی فرزند حضرت فاطمه (سلام الله علیها)
۸	اشاره
۸	روایات خاصه
۹	روایات عامه
۹	مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در بیان حضرت زهرا (سلام الله علیها)
۱۱	مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در لوح و صحیفه فاطمه (سلام الله علیها)
۱۴	یاد مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) تسلی زهرا (سلام الله علیها)
۱۸	فاطمه (سلام الله علیها) الگوی مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)
۱۹	فاطمه (سلام الله علیها) و مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در سوره قدر
۱۹	اشاره
۲۳	حضرت زهرا (سلام الله علیها) بقیه النبوه و حضرت مهدی بقیه الانبیاء و بقیه العتره والصفوه و سلاله النبوه و بقیه الله است
۲۶	حضرت زهرا (سلام الله علیها) سیده النساء و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) سید الخلق است
۲۷	حضرت زهرا (سلام الله علیها) طاهره و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) طاهر است
۲۹	حضرت زهرا (سلام الله علیها) مبارکه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) مبارک است
۳۰	حضرت زهرا (سلام الله علیها) زکیه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) زکی است
۳۰	حضرت زهرا (سلام الله علیها) طیبه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) طیب است
۳۱	حضرت زهرا (سلام الله علیها) مطهره و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) مطهر است
۳۱	حضرت زهرا (سلام الله علیها) تقیه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) تقی است
۳۱	حضرت زهرا (سلام الله علیها) نقیه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نقی است
۳۱	حضرت زهرا (سلام الله علیها) محدثه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) محدث است

- ۳۵ ..... حضرت زهرا (سلام الله علیها) و حضرت بقیه الله هر دو کوکب دری هستند
- ۳۷ ..... حضرت زهرا (سلام الله علیها) منصوره و امام زمان منصور است
- ۳۹ ..... حضرت زهرا (سلام الله علیها) صدیقه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) صادق المقال است
- ۴۰ ..... حضرت زهرا (سلام الله علیها) صابره و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) صابر است
- ۴۱ ..... حضرت زهرا (سلام الله علیها) معصومه و امام زمان معصوم است
- ۴۱ ..... حضرت زهرا (سلام الله علیها) مظهر آیه نور و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نور آل محمد است
- ۴۲ ..... حضرت زهرا (سلام الله علیها) و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) هر دو فریاد رس هستند
- ۴۸ ..... حضرت زهرا (سلام الله علیها) منتظر و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) هم منتظر و هم منتظر است
- ۵۱ ..... حضرت زهرا (سلام الله علیها) نور اهل آسمان و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نور اهل زمین است
- ۵۳ ..... حضرت زهرا (سلام الله علیها) خیره الاحرار و سیده النساء، مادر حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) خیره الإمام و سیده الإمام است
- ۵۴ ..... سخن گفتن حضرت زهرا (سلام الله علیها) رو حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) هر دو در شکم مادر
- ۵۴ ..... حضرت زهرا و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شفیع مؤمنان در قیامتند
- ۵۵ ..... مظلومیت حضرت زهرا (سلام الله علیها) و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)
- ۵۷ ..... علاقه پیامبر به حضرت زهرا (سلام الله علیها) و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)
- ۶۰ ..... عنایت هر دو به زائران حسین
- ۶۱ ..... بیعت کسی بر آن دو بزرگوار نیست و از کسی تقیه نمی کنند
- ۶۳ ..... دوری هر دو از ستمگران
- ۶۶ ..... آزادی از تعلقات دنیایی
- ۶۶ ..... بندگی خداوند
- ۶۷ ..... مبارزه با انحراف ها و بدعت ها
- ۶۷ ..... غم خواری و توجه به امور مسلمانان به ویژه شیعیان
- ۶۸ ..... ایثار و انفاق
- ۶۹ ..... تلاش
- ۷۱ ..... درباره مرکز

حضرت زهرا (سلام الله عليها) و امام مهدی (عجل الله تعالى فرجه الشريف)

مشخصات کتاب

نویسنده: علی مصلحی

ناشر: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود

ص: ۱

مقدمه

مهدی ((عجل الله تعالى فرجه الشريف))، ادامه زهرا (سلام الله علیها) و آینه تمام نمای اوست. اهداف مهدی (عجل الله تعالى فرجه الشريف) اهداف فاطمه (سلام الله علیها)، و راه او راه فاطمه، و سلوک او سلوک فاطمه است. فاطمه با نام مهدی شاد می شد و با یاد او خود را تسلیت می داد. بدون مهدی (عجل الله تعالى فرجه الشريف)، تحمل شهادت حسین ((علیه السلام)) بر فاطمه سنگین می نمود. چون بی مژده ی او، رسالت پدرش و تمامی انبیاء سلف را ناتمام می یافت. مهدی باوری بی شناخت فاطمه میسور نیست. فاطمه به چنین فرزندی می بالد و مهدی نیز بر چنین مادری فخر می فروشد. مناسب است به نمونه هایی از این ارتباط و مشابهت ها در آیات و روایات و برخی تشرفات معتبر پردازیم:

حضرت مهدی فرزند حضرت فاطمه (سلام الله علیها)

اشاره

مهدی (عجل الله تعالى فرجه الشريف) ادامه ی زهرا (سلام الله علیها) فرزند فاطمه (سلام الله علیها) است، به بعضی از روایات خاصه و عامه اشاره می کنیم. (۱).

روایات خاصه

الف) قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): المهدى من عترتى من وُلد فاطمه يقاتل على سنتى كما قاتلت على الوحى (۲). پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: مهدی (علیه السلام) از خانواده من و از فرزندان فاطمه (علیها السلام) است که بر اساس سنت من جنگ می کند؛ چنانکه من بر طبق وحی جنگ کردم. قابل توجه است که پیامبر (صلى الله عليه وآله وسلم) در ابتدا به طور کلی می فرماید: مهدی از عترت من است؛ سپس با «من» دایره را تنگ می کند؛ که از فرزندان فاطمه (علیها السلام) است. ب) روایت دیگری که دلالت بر این مطلب می کند، قسمتی از حدیث لوح است؛ که خداوند فرمود: وَأَعْطَيْتُكَ - يَا مُحَمَّدَ مَنْ أُخْرِجَ

ص: ۲

-
- ۱- برای اطلاع بیشتر، به کتابهای کمال الدین، منتخب الاثر، من هو المهدی (علیه السلام) و در انتظار ققنوس، مراجعه شود.
  - ۲- روزگار رهایی، ج ۱، ص ۷۲؛ به نقل از البیان، ص ۶۳ و از عیون الاخبار، ج ۲، ص ۱۳۰ و چند منبع دیگر.

مِنْ ص لِيهِ (يعني علياً) احد عشر مهدياً؛ كُلَّهُمْ مِنْ ذُرِّيَّتِكَ مِنَ الْبِكْرِ الْبَتُولِ؛ آخِرَ رَجُلٍ مِنْهُمْ اَنْجَى بِه مِنْ الْهَلَكَةِ... (۱). ای محمد! به تو عطا کردم کسی را (علی) که یازده راهنما از نسل او خارج خواهیم کرد؛ که همگی از نسل تو، از زهرای بتول است. آخرین آنها مردی است که به دست او از هلاکت نجات می بخشم... به همین دو روایت از روایات خاصه اکتفا می کنیم.

روایات عامه

الف) عن ام سلمه، قالت: سمعت رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) يقول: المهدي من عترتي من ولد فاطمه (۲). ام سلمه می گوید: از پیامبر (صلى الله عليه وآله وسلم) شنیدم که می فرمود: مهدي (عليه السلام) از خاندان من، از فرزندان فاطمه (عليها السلام) است. ب) عن الحسين (عليه السلام) قال: قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) لفاطمه: ابشري يا فاطمه؛ فان المهدي منك (۳). امام حسين (عليه السلام) می فرماید، که پیامبر (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند به حضرت زهرا (عليها السلام): بشارت بر تو، که مهدي از تو می باشد. ج) قتاده می گوید: از سعيد پرسیدم: آیا مهدي حق است؟ گفت: بله او حق است. پرسیدم: از کدام طایفه و قبیله است؟ گفت: از قریش. پرسیدم: از کدام تیره ی قریشیان؟ جواب داد: از بنی هاشم. سؤال کردم: از کدام دسته هاشیمان؟ گفت: از فرزندان عبدالمطلب. پرسیدم: از کدام فرزند وی؟ جواب داد: از اولاد فاطمه (عليها السلام). (۴).

مهدي (عجل الله تعالى فرجه الشريف) در بیان حضرت زهرا (سلام الله عليها)

محمود بن ولید می گوید: وقتی پیامبر (صلى الله عليه وآله وسلم) از دنیا رفتند، کانت فاطمه (عليها السلام) تاتی قبور الشهداء و تاتی قبر حمزه و تبکی... قلت:

ص: ۳

۱-۳. روزگار رهایی ج ۱، ص ۷۷؛ به نقل از بیش از ده منبع.

۲-۴. من هو المهدي (عليه السلام)، ص ۹۰، به نقل از سنن ابن ماجه، ج ۴، ص ۱۵۱ و بیش از بیست منبع دیگر عامه.

۳-۵. من هو المهدي (عليه السلام)، ص ۹۰، به نقل از ده منبع عامه.

۴-۶. در انتظار ققنوس، ص ۱۰۳، به نقل از عامه و خاصه.

یا سیده النسوان! قد والله قطعت نياط قلبی من بكائك. فقالت: یا ابا عمرو! لحق لی البكاء؛ فلقد أصبت بخیر الابیاء رسول الله و اشوقاه الی رسول الله!... قلت: هل نص رسول الله قبل وفاته علی علی بالامامه؟ قالت: وا عجباً! انسیتم یوم غدیر خم. قلت: قد كان ذلك؛ لكن اخبرینی بما اشیر الیک. قالت: اشهد الله تعالی لقد سمعته یقول علی خیر من أخلفه فیکم وهو الامام والخلیفه بعدی و سبطای و تسعه من صلب الحسین ائمه ابرار؛ لئن اتبعتموهم وجد تموهم هادین مهدیین؛ و لئن خالفتموهم لیکون الاختلاف فیکم الی یوم القیامه. قلت: یا سیدتی! فما باله قعد عن حقه. قالت: یا با عمرو! لقد قال (صلی الله علیه و آله و سلم): مثل الامام مثل الکعبه؛ اذ توتی ولاتاتی. ثم قالت. اما والله لو ترکوا الحق علی اهله و اتبعوا عتره نبیه لما اختلف فی الله اثنان و لورثها سلف عن سلف و خلف بعد خلف، حتی یقوم قائمنا التاسع من ولد الحسین... (۱). راوی می گوید: بعد از وفات پیامبر حضرت فاطمه همیشه به زیارت قبور شهدای احد می آمد و کنار قبر حمزه گریه می کرد. روزی به او گفتم: ای سرور زنان! به خدا سوگند گریه شما رگهای قلب مرا پاره کرد. حضرت زهرا جواب فرمودند: ای ابو عمرو! سزاوار است که من گریه کنم؛ چرا که به مصیبت بهترین پدران مبتلا شده ام. آه، چقدر مشتاق رسول خدایم!... عرض کردم: آیا پیامبر قبل از وفاتش تصریحی به امامت حضرت علی (علیه السلام) کردند؟ فرمودند: چقدر عجیب است! آیا روز غدیر خم را فراموش کرده

ص: ۴

اید؟! عرض کردم: بله، روز غدیر بود؛ اما منتظر چیزی هستم که پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) به شما فرموده باشد. حضرت زهرا (علیها السَّلام) با چند تأکید فرمودند: خدا را شاهد می گیرم که از او (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) شنیدم، که می فرمود: علی (علیه السَّلام) بهترین کسی است که در بین شما به عنوان جانشین خود می گذارم؛ او امام و خلیفه بعد از من است و دو نوه ی من و نه نفر از فرزندان حسین (علیه السَّلام) پیشوایان نیکویی هستند، که اگر از آنها پیروی کنید، می یابید که آنها هدایت کننده هدایت شده اند؛ و اگر با آنها مخالفت کنید، تا روز قیامت در بین شما اختلاف خواهد بود. عرض کردم: ای سرور من! پس چرا علی (علیه السَّلام) از حق خود کناره گیری کرد؟ فرمودند: ای ابا عمرو! پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) فرمودند: مثل امام، مثل کعبه است؛ که باید به سوی او آیند و او به سوی مردم نمی رود. سپس حضرت زهرا (علیها السَّلام) فرمودند: به خدا قسم اگر حق را به اهلش واگذار می کردند و از خاندان پیامبر تبعیت می کردند، هیچ دو نفری هم با یکدیگر اختلاف نمی کردند و امر خلافت به تک تک جانشینان پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) می رسید؛ تا قائم ما، نهمین فرزند از حسین (علیه السَّلام)، قیام می نمود.

مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در لوح و صحیفه فاطمه (سلام الله علیها)

حدیث لوح و صحیفه، طولانی است و به چند نحو روایت شده است. (۱) در اینجا به قسمتهایی از آن اشاره می کنیم:.... فقال جابر: اشهد بالله انی دخلت علی امّک فاطمه فی حیاة الرسول (صَلَّى اللهُ

ص: ۵

عليه وآله وسلّم) اهتئها بولاده الحسين؛ فرايت في يدها لوحا اخضر، ظننت انه زمرد؛ و رايت فيه كتابا ابيض، شبه نور الشمس؛ فقلت لها: بابي و امي يا بنت رسول الله (صلّى الله عليه وآله وسلّم)! ما هذا اللوح؟ فقالت: هذا اللوح اهداه الله جل جلاله الى رسول الله (صلّى الله عليه وآله وسلّم)؛ فيه اسم ابي و اسم بعلي و اسم ابني و اسماء الاوصياء من ولدي؛ فاعطانيه ابي ليشرني بذلك. قال جابر: فاعطتني امك فاطمه، فقراته و انتسخته...: بسم الله الرحمن الرحيم؛ هذا كتاب من الله العزيز (الحكيم) لمحمد نوره و سفيره و حجاب... اني لم ابعث نبيا فاكملت ايامه و انقضت مدته، الاجعلت له وصيًّا؛ واني فضلتك على الانبياء و فضلت وصيك على الاوصياء و اكرمتك بشيليك بعده و سبطيك حسن و حسين؛ فجعلت حسنا معدن علمي بعد انقضاء مده ابيه و جعلت حسينا خازن وحي و اكرمته بالشهادة... بعترته اثير و اعاقب؛ او لهم (علي) سيد العابدين و... و ابنه شبيه جدّه المحمود محمد الباقر لعلمي... سيهلك المرتابون في جعفر... و انتجت بعده موسى... ان المكذب بالثامن مكذب بجميع اوليائي... حق القول مني لاقرن عينه بمحمد ابنه و خليفته من بعده... و اختتم بالسعادة لابنه عليّ وليه و ناصري... و اخرج منه الداعي الى سبيلي و الخازن لعلمي الحسن ثم اكمل ذلك بابنه رحمه للعالمين، عليه كمال موسى و بهاء عيسى و صبر ايوب (1). جابر بن عبد الله انصاري مي گوید: خدا را گواه مي گيرم که در زمان رسول خدا (صلّى الله عليه وآله وسلّم) براي تهنيّت ولادت امام حسين (عليه السلام) بر مادرتان حضرت فاطمه (عليها السلام) وارد شدم و در دست ايشان لوح

ص: ٦

سبز رنگی دیدم که پنداشتم از زمرد است. در آن نوشته ای سپید و نورانی، مانند نور خورشید، دیدم. گفتم: ای دختر رسول خدا! پدر و مادرم فدای شما باد! این لوح چیست؟ فرمود: این لوح را خداوند متعال به رسولش هدیه کرده است؛ و در آن اسم پدر و شوهر و دو فرزندم و اوصیای از فرزندانم ثبت شده؛ و پدرم آن را به من عطا فرموده، تا بدان مسرور گردم. جابر می گوید: آن را به من دادند و آن را خواندم و از روی آن استنساخ نمودم... «بسم الله الرحمن الرحيم؛ این کتابی است از جانب خدای عزیز حکیم برای محمد، نور و سفیر و حجاب او... من هیچ پیامبری را مبعوث نکردم، جز آنکه وقتی ایامش کامل و مدتش سپری شد، برای او وصی قرار دادم؛ و من تو را بر انبیا فضیلت دادم و وصی تو را افضل اوصیا قرار دادم و تو را به دو فرزند او و دو نوه ی تو، حسن و حسین، گرامی داشتم؛ حسن را پس از پدرش معدن علمم قرار دادم و حسین را خازن وحی خود ساختم و شهادت را به او کرامت کردم... به واسطه عترت او ثواب می دهم و عقاب می کنم. اولین عترت او، علی سرور عابدین و... و فرزند او که همانم جدش محمود است؛ یعنی محمد، که شکافنده ی علم من است... شک کنندگان در جعفر هلاک خواهند شد... بعد از او فرزندش موسی را برگزیدم... همانا تکذیب کننده امام هشتم، تکذیب کننده همه ی اولیاء من است... بر من فرض است که چشم

او را به پسر و جانشینش محمد روشن سازم... و سعادت او را به واسطه فرزندش علی، که ولی و ناصر من است، ختم می کنم... از صلب او حسن را که داعی به راه من و خازن علم من است، بیرون می آورم؛ سپس به خاطر رحمت خود بر عالمیان، سلسله ی اوصیاء را به وجود فرزندش تکمیل خواهم کرد؛ کسی که کمال موسی، بهای عیسی و صبر ایوب را دارا می باشد.»

یاد مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) تسلی زهرا (سلام الله علیها)

الف : پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) در بستر مرگ بودند که حضرت زهرا (علیها السّلام) وارد شدند. حال پدر را که دیدند، شروع به گریه کردند. کم کم صدای زهرا (علیها السّلام) بلند شد. پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) سرشان را بلند کردند و علت را سؤال نمودند. حضرت زهرا (علیها السّلام) عرض کردند : از تباهی و ضایع شدن دین و عترت، بعد از شما می ترسم. اینجا بود که او را دلداری دادند به اینکه مهدی امت از نسل تو ظهور می کند و ریشه ضلالت و گمراهی را می کند. روایات بی شماری درباره ی این موضوع وارد آمده است (۱) که به عنوان نمونه به یکی از آنها به نقل از عامه اشاره می کنیم: علی بن هلال عن ابیه، قال: دخلت علی رسول الله (صلی الله علیه وآله وسلم) وهو فی الحاله التي قبض فیها، فاذأ فاطمه عند راسه؛ فبکت حتی ارتفع صوتها؛ فرجع رسول الله (صلی الله علیه وآله وسلم) اليها راسه وقال: حیبتی فاطمه ما الذی یبکیک؟ فقالت: اخشی الضیعه من بعدک. فقال: یا حیبتی! اما علمت ان الله عزوجل اطلع علی اهل الارض

ص: ۸

۱- ۱۰. ر.ک: به منتخب الاثر، ص ۸۴، ح ۲ و بحارالانوار، ج ۳۶، ص ح ۱۱۰، روایتی از کفایه الاثر از ابوذر نقل می کند، و بحارالانوار، ج ۲۸، ص ۵۲، ح ۲۱ و عوالم العلوم، ج ۱۱، ص ۳۷۹، از سلمان فارسی، و بحارالانوار، ج ۴۰، ص ۶۶، ح ۱۰۰ از سلمان فارسی (روایت زیبایی است)، بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۳۰۷، ح ۱۴۶، از جابر بن عبدالله انصاری، و بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۳۲۸، ح ۱۸۴، از عمار، و کشف الغمه، ج ۳، ص ۲۸۳، الباب التاسع.

اطلاعه فاختار منها اباك فبعثه برسالته، ثم اطلع اطلاعه فاختار منها بعلك واوحى الي ان انكحك اياه. يا فاطمه! ونحن اهل بيت قد اعطانا الله عزوجل سبع خصال لم يعط احداً قبلنا ولا يعطى احدا بعدنا: انا خاتم النبيين واكرم النبيين على الله عزوجل و احب المخلوقين الى الله عزوجل وانا ابوك؛ ووصيي خير الاوصياء واحبهم الى الله عزوجل، هو بعلك؛ و شهيدنا خير الشهداء واحبهم الى الله عزوجل، و هو حمزه بن عبدالمطلب عم ابيك وعم بعلك؛ ومنا من له جناحان يطير في الجنة مع الملائكة حيث يشاء، وهو ابن عم ابيك و اخو بعلك؛ وسبطا هذه الامه، وهما ابناك الحسن و الحسين و هما سيدا شباب اهل الجنة وابوهما (والذي بعثني بالحق) خير منهما. يا فاطمه! والذي بعثني بالحق ان منهما مهدي هذه الامه. اذا صارت الدنيا هرجا ومرجا وتظاهرت الفتن وانقطعت السبل واغار بعضهم على بعض، فلا كبير يرحم صغيرا ولا صغير يوقر كبيرا؛ فيبعث الله عند ذلك منهما من يفتح حصون الضلاله وقلوبا غلغا (1). راوی می گوید: پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) در بستر مرگ بود. فاطمه (علیها السلام) در کنار سر او مشغول گریه شد؛ ناگاه صدای ناله اش بلند شد. پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) سر خود را بلند کرد و فرمود: عزیزم فاطمه! چرا گریه می کنی؟ عرض کرد: پس از شما، از ضایع شدن و مورد ستم قرار گرفتن می ترسم. فرمود: محبوبه من! آیا نمی دانی که خداوند عزوجل نظری بر اهل زمین کرد، و مرا از میان آنها انتخاب نموده و مبعوث کرد؛ در مرتبه دوم که نظر کرد، از

ص: ۹

۱- ۱۱. کشف الغمه، ج ۳، ص ، به نقل از اربعون حافظ ابونعیم احمد بن عبدالله و بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۷۹، به نقل از کشف الغمه.

بین آنها شوهر تو را انتخاب کرد و به من وحی کرد که تو را به ازدواج او در آورم. ما اهل بیته هستیم که خداوند هفت خصلت به ما داده، که به احدی قبل از ما و بعد از ما نداده: من خاتم پیامبران و کریمترین پیامبران و محبوبترین خلق نزد خداوند هستم، و من پدر تو هستم؛ و وصی من بهترین اوصیا و محبوبترین آنها نزد خداوند است، و او شوهر توست؛ و شهید ما بهترین شهدا و محبوبترین آنها نزد خداوند است، و آن حمزه عموی پدر و شوهر تو می باشد؛ و از ما کسی هست که صاحب دو بال است در بهشت که همراه ملائکه پرواز می کند، و او پسر عموی پدر و برادر شوهر تو می باشد؛ و از ما خاندان است دو سبط، این امت که آنها دو فرزند تو، حسن و حسین (علیهماالسلام) هستند، که سرور جوانان بهشتند، و پدر آنها بهتر از آن دو می باشد. ای فاطمه! سوگند به کسی که مرا به رسالت مبعوث نمود، از آن دو، مهدی (علیه السلام) این امت می باشد. آن گاه که دنیا را هرج و مرج فرا گیرد و آشوب ها آشکار گردد؛ راه ها بسته شده و برخی، بعضی دیگر را به تاراج برند؛ نه بزرگی بر کوچکی رحم نماید و نه کوچکی احترام بزرگتر را رعایت کند؛ در آن هنگام خداوند متعال کسی را بر می انگیزد که دژها و قلعه های گمراهی و دلهای بسته شده را فتح می کند...ب: همزمان با تولد امام حسین (علیه السلام) به حضرت زهرا (علیهاالسلام) خبر

داده می شود که حسینش را شهید خواهند کرد. حضرت زهرا (علیها السلام) ناراحت و گریان میشود اما خبر میآید که مهدی امت از ذریه او خواهد بود. در این رابطه، روایاتی است (۱) که دو نمونه از آنها ذکر می شود: عن ابی عبدالله (علیه السلام) قال: دخلت فاطمه (علیها السلام) علی رسول الله (صلی الله علیه وآله وسلم) و عیناه تدمع؛ فسألته: مالک؟ فقال: انّ جبرئیل (علیه السلام) اخبرنی انّ اُمتی تقتل حُسینا؛ فَجَزَعَتْ و شقّ علیها؛ فاخبرها بمن یملک من ولدها؛ فطابت نفسیها و سکنت. (۲). امام صادق (علیه السلام) فرمود: فاطمه (علیها السلام) وارد بر پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) شدند؛ دیدند اشک از چشمان پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) جاری است. سؤال کردند: علت گریه چیست؟ فرمودند: جبرئیل (علیه السلام) به من خبر داد که امت من حسین را می کشند. حضرت زهرا (علیها السلام) هم شروع به گریه و ناله کرده و این سخن بر او سخت آمد تا اینکه پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) به او خبر دادند که یکی از فرزندان او سلطه پیدا می کند؛ پس او خوشحال و ساکت شد. در روایت دیگری، امام صادق (علیه السلام) می فرماید: ان جبرئیل (علیه السلام) نزل علی محمد (صلی الله علیه وآله وسلم) فقال یا محمد! ان الله یقرّو علیک السلام و یشرک بمولودی ولد من فاطمه (علیها السلام) تقتله امتک من بعدک... و یشرک انه جاعل فی ذریته الامامه والولایه والوصیه، ثم ارسل الی فاطمه (علیها السلام): ان الله یشرنی بمولود یولد منک تقتله امتی من بعدی... ان الله جاعل فی ذریته الامامه والولایه والوصیه؛ (۳). جبرئیل بر پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم)

ص: ۱۱

-
- ۱- ۱۲. برای تحقیق بیشتر به کتاب کامل زیارات، باب ۱۶، و بحار الانوار، ج ۴۳ و ج ۴۴، ص ۲۳۱ مراجعه شود.
- ۲- ۱۳. منتخب کامل زیارات، ص ۳۹ و کامل زیارات، باب ۱۶، ح ۸ بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۳۴.
- ۳- ۱۴. منتخب کامل زیارات، ص ۳۶ و کامل زیارات، باب ۱۶ ح ۶ و بحار الانوار ج ۴۴، ص ۲۳۲ و بحار الانوار ج ۴۳، ص ۲۴۵، ح ۲۰.

وسلم) نازل شد و عرض کرد: خداوند سلام به تو می رساند و بشارت می دهد تو را به فرزندی که از فاطمه (علیه السلام) متولد می شود؛ اما امت تو، بعد از تو، او را می کشند.... و به تو بشارت می دهد که در فرزندان او امامت، ولایت و وصایت را قرار می دهم. سپس کسی را فرستادند نزد حضرت فاطمه (علیها السلام) که: خداوند مرا بشارت داده به فرزندی که از تو متولد می شود، ولی امت من بعد از من او را می کشند؛... و خداوند در فرزندان او امامت، ولایت و وصایت را قرار می دهد؛ ...

فاطمه (سلام الله علیها) الگوی مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

حضرت مهدی (علیه السلام) فرمود:... فی ابنه رسول الله (صلی الله علیه وآله وسلم) لی اسوه حسنه... (۱). الگو سازی و شناساندن الگوی مناسب از جمله روشهای اسلام برای ارائه برنامه زندگی و ارشاد به کمالات و مقامات معنوی است، خداوند در قرآن در دو مورد الگو معرفی می کند: یکی در سوره احزاب، آیه ۲۱ «لقد کان لکم فی رسول الله اسوه حسنه» و دیگری در سوره ممتحنه، آیه تا ۶ «قد کانت لکم اسوه حسنه فی ابراهیم والذین معه... لقد کان فیهم اسوه حسنه...». در آیات بالا حضرت ابراهیم و رسول اکرم و کسانی که با ایشان هستند به عنوان الگو شناسانده شده اند. پس الگو منحصر به شخص پیامبر و ابراهیم (علیهما السلام) نیست؛ بلکه هر کس - به تمام معنا - در راه اینان باشد می تواند الگو واقع شود. پس اینکه امام زمان (علیه السلام) حضرت زهرا (علیها السلام) را الگوی خود قرار می دهد؛ (۲) از آن روست که حضرت زهرا (علیها السلام) جزو «والذین

ص: ۱۲

-
- ۱- ۱۵. الغیبه الطوسی، ص ۱۷۳، در ضمن بعضی توفیقات و بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۸۰ و احتجاج، چاپ اسوه، ج ۲، ص ۵۳۷، و المختار من کلمات الامام المهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) ج ۲، ص ۲۲۹.
- ۲- ۱۶. با توجه به آن نکاتی که در روایت هست: ۱- تقدیم ما حقه التاخر یفید الحصر، ۲- حضرت نمی فرماید مادرم بلکه می فرماید: فی ابنه رسول الله، صلی الله علیه وآله، در این اضافه نکاتی هست، تأمل شود.

مَعَهُ» (۱) است، و او کسی است که از هر جهت حتی در راه رفتن و سخن گفتن و در سیرت و صورت شبیه پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) است. دلیل این مطلب روایات متعددی است که عامه و خاصه نقل کرده اند؛ که در ذیل به عنوان نمونه، دو روایت ذکر می شود: الف: عن عائشه: ما رایت احداً اشبه سمتاً و دلاً و هدیا و حدیثاً برسول الله (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) فی قیامه و قعوده من فاطمه (علیها السَّلَام). (۲). شبیه تر از فاطمه به پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) در راه رفتن، آرامش، و قار، سیرت، سخن گفتن، ایستادن و نشستن ندیدم. ب: روایاتی که پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ)؛ به حضرت زهرا (علیها السَّلَام) فرمود؛ از جمله: ان الله یغضب لغضبک و یرضی لرضاک؛ من آذاها فقد آذانی و یرینی مارابها ویؤذینی ما آذاها. (۳). او آئینه تمام نمای پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) است و درجه ی ایمان او به نهایت کمال رسیده است. پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) به سلمان فرمودند: یا سلمان! ابنتی فاطمه ملا الله قلبها و جوارحها ایماناً الی م شاشها، تفرغت لطاعه الله. (۴). ای سلمان! خداوند قلب و اعضای فاطمه، تا سر نرمی استخوانهای او، را پر از ایمان نموده؛ که برای عبادت خداوند خود را از همه چیز فارغ می سازد.

فاطمه (سلام الله علیها) و مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در سوره قدر

اشاره

عن ابی عبدالله (علیه السَّلَام) انه قال: انا انزلناه فی لیله القدر. اللیله فاطمه والقدر الله؛ فمن عرف فاطمه حق معرفتها، فقد ادرك لیله القدر؛ و انما سمیت فاطمه، لان الخلق فطموا عن معرفتها (۵). امام صادق (علیه السَّلَام) فرمودند: «لیله» در «انا انزلناه فی لیله القدر»، فاطمه (علیها السَّلَام) است؛

ص: ۱۳

۱- ۱۷. اشاره به آیه سوره ممتحنه.

۲- ۱۸. فاطمه، بهجه قلب المصطفی (ص)، به نقل از الغدیر و او به نقل از چند منبع عامه.

۳- ۱۹. همان، ص ۱۸۵، به نقل از الغدیر و او به نقل از چند منبع عامه.

۴- ۲۰. همان، ص ۲۱۴، به نقل از مناقب (برای تحقیق بیشتر به کتاب فاطمه بهجه قلب المصطفی (ص) رجوع شود.

۵- ۲۱. بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۶۳، ح ۵۸.

و قدر، خداوند. پس کسی که حضرت زهرا (علیها السلام) را آنگونه که سزاوار است بشناسد شب قدر را درک کرده است؛ و همانا او را فاطمه نامیدند، چرا که مردم نمی توانند او را بشناسند. در ادامه حدیث چنین آمده است او من معرفتها (الشک من ابی القاسم) یعنی راوی که روایت را نقل می کند، شک دارد که حضرت فرمودند «عن معرفتها» یا فرمود «من معرفتها» و قوله «و ما ادراك ما ليله القدر، ليله القدر خیر من الف شهر» یعنی خیر من الف مومن و هی ام المومنین «تنزل الملائکه و الروح فیها» و الملائکه ، المؤمنون الذین یملکون علم آل محمد (صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم) و الروح القدس هی فاطمه (علیها السلام) «باذن ربهم من کل امر، سلام هی حتی مطلع الفجر» یعنی حتی یخرج القائم (علیه السلام). (۱). امام صادق (علیه السلام) می فرماید: «لیله القدر خیر من الف شهر» یعنی او بهتر از هزار مؤمن است؛ او مادر مؤمنین است، «تنزل الملائکه (ملائکه نازل می شوند)» مراد از ملائکه مؤمنان هستند، که علم آل محمد (صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم) را فرا می گیرند و مراد از «الروح القدس»، فاطمه (علیها السلام) است و «حتی مطلع الفجر» یعنی تا زمانی که قائم (علیه السلام) ظهور کند. در کتاب تأویل الایات، شرف الدین نجفی روایت دیگری از امام صادق (علیه السلام) نقل می کند که فرمودند: «لیله القدر خیر من الف شهر» یعنی فاطمه، فی قوله تعالی «تنزل الملائکه و الروح فیها»، و الملائکه فی هذا الموضع، المؤمنون الذین یملکون علم آل محمد (علیهم السلام) و «الروح»، روح القدس و هی فاطمه (علیها السلام) «من کل امر سلام» ،

ص: ۱۴

يقول كل امر سلّمه «حتى يطلع الفجر» یعنی حتی يقوم القائم (عليه السّلام). (۱). «ليله» فاطمه است و «ملائكه» مؤمنين هستند، که علم آل محمد (صلّى الله عليه وآله وسلّم) را فرا می گیرند و «روح»، روح قدس است، که فاطمه می باشد «من كل امر سلام» می گوید: هر امری که سالم قرار داده او را «حتى يطلع الفجر» یعنی تا قیام قائم (عليه السّلام). خلقت هستی طفیل هست او چرخ می چرخد به میل دست اولیله القدر است و مخفی قدر او شرح ها دارد علوم صدر او (۲). جا دارد که توضیح مختصری پیرامون تشبیه حضرت زهرا (علیها السّلام) به ليله در این آیات شریفه بدهیم. این تشابه از جوهی است. ۱- مردم، منزلت، عظمت و جایگاه والای شب قدر را نشناخته اند، و قدر و منزلت حضرت زهرا (علیها السّلام) هم در نزد مردم ناشناخته مانده است علاوه بر اینکه قبر او را هم کسی نمی داند. ۲- همان طور که در شب قدر تفریق بین امور می شود؛ همچنین به وسیله فاطمه (علیها السّلام) بین حق و باطل و مؤمن و کافر فاصله می افتد. ۳- همان طور که شب قدر ظرف نزول آیات و سور است؛ حضرت زهرا (علیها السّلام) هم ظرف امامت و مصحف است. ۴- شب قدر، معراج انبیا و اولیاست؛ همچنین ولایت حضرت زهرا (علیها السّلام) مرقات وصول انبیاست به نبوت، رسالت و عظمت «ما تكاملت النبوه لنبی حتی اقر بفضلها و محبتها» ۵- شب قدر، منشأ فیوضات و کمالات است؛ همچنین توسل به حضرت زهرا (علیها السّلام) وسیله خیرات و برکات و دفع بلیات است. ۶- شب قدر بهتر است از هزار شب؛ و حضرت زهرا

ص: ۱۵

۱- ۲۳. تفسیر البرهان، ج ۴، ص ۴۸۷، ح ۲۴ - تفسیر فرات چاپ، موسسه نشر ص ۵۸۱ در پاورقی.

۲- ۲۴. دلیل آفتاب، ص ۱۸.

(علیها السّلام) بهترین زنان اولین و آخرین است؛ بلکه او بهترین اهل زمین است از جهت عنصر و شرف و کرم. هی مشکاه نور الله جل جلاله زیتونه عمّ الوری برکاتها (۱). برای تأیید بعضی از وجوه فوق، روایت مفصل و زیبایی را مرحوم کلینی نقل می کند؛ که به اختصار ذکر می کنیم: مرد نصرانی طالب حقیقت، خدمت امام موسی بن جعفر (علیه السّلام) رسید و مطالبی را سؤال نمود. یکی از آن مطالب این بود که: اخبرنی عن کتاب الذی انزل علی محمد (صلی اللّهُ علیه وآله وسلّم) و نطق به، ثم وصفه بما وصفه به. فقال: «حم، والکتاب المبین، انا انزلناه فی لیلہ مبارکہ انا کنا منذرین، فیها یفرق کل امر حکیم» (۲). ما تفسیرها فی الباطن؟ فقال: اما «حم» فهو محمد، صلّی اللّهُ علیه وآله وسلّم، و هو فی کتاب هود الذی انزل علیه، و هو منقوص الحروف؛ و اما «الکتاب المبین» فهو امیر المؤمنین علی (علیه السّلام)؛ و اما «اللیلہ» ففاطمه (علیها السّلام) «فیها یفرق کل امر حکیم» یقول یخرج منها خیر کثیر فرجل حکیم فرجل حکیم... (۳). به حضرت عرض کرد: به من خبر بده از کتابی که بر محمد (صلی اللّهُ علیه وآله وسلّم) فرود آمده و به آن گویا گشته و آن را به صفاتی موصوف نمود و در حقش گفته است «حم»؛ سوگند به کتاب روشن و آشکار؛ به درستی که ما آن را در شب مبارکی فرود فرستادیم، به درستی که ما بیم دهنده ایم؛ در آن شب جدا شود هر امر محکمی» تفسیر آن در باطن و حقیقت چیست؟ حضرت فرمودند: اما «حم» همان محمد (صلی اللّهُ علیه وآله)

ص: ۱۶

۱- ۲۵. فاطمه، بهجه قلب المصطفی، ص ۱۵۳ - ر.ک: به شرح فص حکمه عصمتیه فی کلمه فاطمیته، آیه الله حسن زاده آملی.

۲- ۲۶. دخان، ۱-۴.

۳- ۲۷. الکافی، کتاب الحجّه، باب مولد ابی الحسن موسی بن جعفر (علیه السّلام)، ح ۴.

وسلم) است که در کتاب هود پیامبر با حروف ناقصه آمده است (میم اول و دال آخرش حذف شده)؛ و اما «کتاب مبین» همان امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) است؛ و اما مقصود از «لیله» و شب همانا فاطمه (علیها السلام) می باشد؛ و اما اینکه فرموده «در آن جدا می شود هر امر محکمی» یعنی بر آید از فاطمه (علیها السلام) خیر بسیار و فراوان، مردی حکیم، سپس مردی حکیم، سپس مردی حکیم (۱). شباهتهای حضرت زهرا (علیها السلام) و حضرت مهدی (علیه السلام) بین این دو بزرگوار شباهتهایی در اسمها و صفات وجود دارد؛ که در ذیل به بیست و پنج مورد از آن اشاره می شود.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) بقیه النبوه و حضرت مهدی بقیه الانبیاء و بقیه العتره و الصفوه و سلاله النبوه و بقیه الله است

الف: حضرت زهرا باقیمانده و ادامه ی نبوت است. حضرت زهرا (علیها السلام) پس از خواندن خطبه ی فدکیه و بازگشت به خانه، سخنانی گفتند. حضرت علی (علیه السلام) ایشان را، با این لقب مورد خطاب قرار دادند: یا ابنه الصفوه و بقیه النبوه. (۲)
ب: حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) باقیمانده و ادامه همه انبیای الهی حضرت حکیمه خاتون در ضمن نقل حدیث شب تولد امام زمان (علیه السلام) می گوید: او را خدمت امام عسکری (علیه السلام) آوردم؛ پس... فرمود: «سخن بگو ای حجه الله و بقیه الا- نبیاء و نور الا- صفیاء و غوث الفقراء و خاتم الا- وصیاء و نور الا- تقیاء...؛ پس او (عجل الله تعالی فرجه الشریف) فرمود: اشهد ان لا اله الا الله و...» (۳). پس می بینیم که امام عسکری (علیه السلام) او را با لقب «بقیه الانبیاء» باقیمانده انبیاء خطاب کرد. ج: حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) باقیمانده برگزیدگان و عترت پیامبر است. در استغاثه به حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، بعد از خواندن دو رکعت نماز می گوئیم: سلام الله الكامل التام

ص: ۱۷

۱- ۲۸. برای توضیح بیشتر به کتاب سوگند به نور شب تاب، صفحه ۲۲ مراجعه شود که مطالب زیبایی آورده.

۲- ۲۹. فاطمه، بهجه قلب المصطفی، ص ۳۶۵ به نقل از بحارالانوار، ج ۸، ص ۱۰۹ الی ۱۱۲.

۳- ۳۰. نجم الثاقب، ص ۲۹ و ۴۲.

الشامل العام... علی... سلالة النبوه و بقیه العتره والصفوه صاحب الزمان. (۱). پس درود خدا را بر کسی که باقیمانده عترت و صفوت است، می فرستیم. د: حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) سلالة النبوه است. ملاحظه کردید که در دعای پیشین، بعد از استغاثه به حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، درود خدا را بر کسی که سلالة نبوت است، می فرستیم. ه: حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) بقیه الله است. روایات زیادی داریم که امام زمان (علیه السلام) بقیه الله است. در ذیل به برخی از آنها اشاره می کنیم: ۱. عمران بن داهر می گوید: مردی به امام صادق (علیه السلام) عرض کرد: لنسلم علی القائم بامرہ المؤمنین؟ قال: لا، ذلک اسم سماہ الله امیر المؤمنین، لایسمی به احد قبلہ ولا بعدہ الا کافر. قال: فکیف نسلم علیہ؟ قال: تقول السلام علیک یا بقیه الله. ثم قرا (علیه السلام) «بقیه الله خیر لکم ان کنتم مؤمنین». (۲) و (۳). سؤال شد: آیا می توانیم به حضرت قائم (عجل الله تعالی فرجه الشریف) به عنوان امیر المؤمنین درود بفرستیم و بگوییم «السلام علیک یا امیر المؤمنین» حضرت فرمود: خیر، آن اسم خاص امیر مؤمنان علی (علیه السلام) است؛ که خداوند او را به این نام نامیده است. هرگز کسی را جز او نتوان به این نام نامید. هر کس به این نام نامیده شود؛ چه قبل از امیر المؤمنین علی (علیه السلام) باشد، چه بعدش، کافر است. عرض نمود: پس چگونه بر او (عجل الله تعالی فرجه الشریف) سلام کنیم؟ فرمود: بگو «السلام علیک یا بقیه الله»، سلام بر تو ای باقیمانده خدا. سپس امام صادق (علیه السلام) آیه ۸۶ سوره هود را تلاوت فرمود که: «باقیمانده الهی بهتر است برای شما، اگر مؤمن باشید». ۲.

ص: ۱۸

۱- ۳۱. بحار الانوار، ج ۱۰۲، ص ۲۴۶. مفاتیح الجنان، (استغاثه به حضرت حجه) «علیه السلام».

۲- ۳۲. هود، ۸۶.

۳- ۳۳. روزگار رهایی، ج ۱، ص ۱۱۰ به نقل از بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۷۳ وح ۱۶۵، به نقل از منتخب الاثر، ص ۵۱۷.

احمد بن اسحاق، که از شخصیت‌های معروف قم و وکیل امام عسکری (علیه السلام) بوده، می‌گوید: خدمت امام عسکری (علیه السلام) رفتم؛ تا از جانشین او و امام بعد از او سؤال کنم. قبل از آنکه من سؤال کنم، امام (علیه السلام) فرمود: ای احمد بن اسحاق! خدای تبارک و تعالی از روزی که آدم را آفرید، تا روزی که قیامت به پا شود، زمین را خالی از حجت نگذاشته و نمی‌گذارد؛ بلکه همواره حجت خدا در روی زمین خواهد بود؛ که خداوند به وسیله او بلاها را از زمینیان دفع می‌کند و به برکت او باران می‌فرستد و به خاطر او برکات زمین را خارج می‌نماید. گفتم: پس امام بعد از شما کیست؟ (امام بدون اینکه جوابی بدهد) با شتاب از جای برخاسته و داخل اطاقی شدند؛ در هنگام بیرون آمدن کودکی را بر دوش خود آورد، که صورتش چون ماه شب چهارده بود و تقریباً سه ساله بود؛ آنگاه خطاب به من فرمود: اگر منزلت تو در پیش حضرت احدیت و حجت‌های پروردگار نبود، پسر مرا به تو نشان نمی‌دادم. عرضه داشتم: آیا علامتی هست که من بیشتر مطمئن شوم و دلم آرامش پذیرد؟ پس ناگهان حجت خدا با زبان فصیح و آشکار فرمود: انا بقیه الله فی ارضه والمنتقم من اعدائه و لاتطلب اثرا بعد عین یا احمد بن اسحاق... (۱). (من تنها بازمانده خدا در زمین هستم؛ از دشمنان خدا انتقام می‌گیرم. و ای احمد بن اسحاق! پس از دیدن، دیگر نشانه نپرس). ۳. از امام صادق (علیه السلام) نقل می‌کنند، که حضرت در ترسیم روز پر شکوه ظهور

ص: ۱۹

می فرماید: اول ما یَنطق به هذه الايه : «بقیه الله خیر لکم ان کنتم مؤ منین» ثم یقول: انا بقیه الله و حجته و خلیفته علیکم؛ فلا ی سلّم علیه مسلّم، الا قال : السلام علیک یا بقیه الله فی ارضه. (۱). امام زمان (علیه السّلام) نخستین چیزی که به زبان می آورد، این آیه شریفه است «باقیمانده الهی برای شما بهتر است، اگر مؤ من هستید» سپس می فرماید : بقیه الله من هستم؛ من حجت الهی و خلیفه الهی بر شما هستم. پس هیچ مسلمانی در روی زمین بر او سلام نمی کند، مگر به این عبارت که: سلام بر شما ای بقیه الله در زمین الهی. ۴. امام هادی (علیه السّلام) در ضمن بیان اوصاف امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) می فرماید: هو الذی یجمع الکلم و یؤیّم النعم و یحقّ الله به الحق و یزهق الباطل و هو مهديکم و المنتظر ثم قرا «بقیه الله خیر لکم» و قال: هو والله بقیه الله. (۲). او کسی است که وحدت کلمه ایجاد می کند و نعمتها را کامل می سازد. خداوند حق را به دست او تحقق می بخشد و باطل را نابود می سازد. او مهدی منتظر شماس است . آنگاه این آیه را تلاوت کرد: «بقیه الله خیر لکم» سپس فرمود: به خدا سوگند بقیه الله (تنها بازمانده از حجت‌های الهی) اوست.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) سیده النساء و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) سید الخلق است

الف) حضرت زهرا سرور زنان است. پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) در موارد متعددی به دختر گرامی خود این لقب را داده اند؛ ابن عباس نقل می کند که پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) فرمود: و اما ابنتی فاطمه فانها سیده نساء العالمین من الاولین و الاخرین. (۳). اما دخترم

ص: ۲۰

۱- ۳۵. روزگار رهایی، ج ۱، ص ۴۸۵ به نقل از دوازده منبع - نجم الثاقب، ص ۴۰.

۲- ۳۶. روزگار رهایی، ج ۱، ص ۶۶۳ به نقل از الزام الناصب، ص ۵۷.

۳- ۳۷. فاطمه، من المهدی الی اللحد، ص ۱۱۶، به نقل از بحار الانوار.

فاطمه، سرور زنان عالم از اولین و آخرین می باشد. ب) حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) سیدالخلق است. این لقب را حضرت رضا (علیه السلام) به فرزند گرامیش حضرت مهدی (علیه السلام) داده اند. عن الحسن بن شاذان الواسطی قال: کتبت الی ابی الحسن الرضا (علیه السلام): اشکو جفاً اهل واسط و حملهم علیّ، و کانت عصابه من العثمانيه توذینی؛ فوقع بخطه: ان الله تبارک و تعالی اخذ میثاق اولیائنا علی الصبر فی دوله الباطل؛ فاصبر لحکم ربک. فلو قد قام سیدالخلق لقالوا: «یا ویلنا من بعثنا من مرقدنا هذا ما وعد الرحمن و صدق المرسلون.» (۱) و (۲). حسن بن شاذان می گوید: نامه ای نوشتم خدمت امام رضا (علیه السلام) و از جفا و یورش و اذیت اهل واسط، که جمعی از عثمانیان بودند، بر خود شکایت کردم. حضرت به خط مبارک جواب فرمودند: خداوند از دوستان ما پیمان گرفته که در دولت باطل صبر کنند؛ تو هم صبر کن (نگران نباش). وقتی که سیدالخلق قیام کند، دشمنان می خوانند: «وای بر ما! چه کسی ما را از قبورمان مبعوث کرده؟ این همان است که خداوند وعده داده بود؛ و فرستادگان الهی راست می گفتند.» مرحوم علامه مجلسی می گوید: مراد از سیدالخلق، قائم (علیه السلام) است. پس دشمنان اهل بیت (علیهم السلام) در آن زمان رجعت می کنند و مؤمنان از آنها انتقام می گیرند. پس دشمنان می گویند: «یا ویلنا...» (۳).

حضرت زهرا (سلام الله علیها) طاهره و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) طاهر است

الف) حضرت زهرا (علیها السلام) طاهره است. این مطلب هم از آیه تطهیر استفاده می شود و هم می بینیم پیامبر آن حضرت را به این لقب نامیدند. اسماء بنت عمیس می گوید: قال النبی (صلی

ص: ۲۱

۱- ۳۸. یس، ۵۲.

۲- ۳۹. فروع کافی، ط دارالاضواء، ج ۸، ص ۳۴۶.

۳- ۴۰. مراه العقول، ط دارالکتب، ج ۲۶، ص ۲۱۷.

اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ): اما عَلِمْتَ أَنَّ ابنتی طاهره مطهره... (۱). پس پیامبر (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) فرمودند: آیا نمی دانی که دخترم پاک و پاکیزه است؛ آیه تطهیر هم دلیل دیگری بر پاک بودن حضرت از رجس و پلیدیها است. «انما یریدالله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا. (۲). خداوند اراده کرده که ناپاکی را از شما اهل بیت دور کند و شما را پاک قرار بدهد.» این آیه به اجماع خاصه و عامه در شأن پنج تن آل عبا است. (۳). ب: حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) طاهر است. این لقب را پیامبر اکرم (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) به امام زمان (علیه السلام) داده اند؛ در ضمن حدیثی که فرمود: ان الله عزوجل رَكَّبَ فِي صُلْبِ الْحَسَنِ (ای العسکری) (علیه السلام) نطفه مبارکه زکیه طیبه طاهره مطهره؛ یرضی بها کل مؤمن اخذ الله میثاقه بالولایه و یکف ر بها کل جاحد؛ فهو امامٌ تقیٌ نقی هادٍ مهدی... (۴). خداوند در صلب امام حسن (عسکری) (علیه السلام) نطفه ای مبارک، پاک و پاکیزه تعبیه نمود؛ که هر مؤمنی که خداوند از او پیمان ولایت گرفته، از او خشنود می شود و هر منکری به او کفر می ورزد. او پیشوای پارسا، پاکیزه، هادی و مهدی است. در روایت دیگری امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذا كان ذلك فكونوا اجلاس بیوتکم حتی یظهر الطاهر بن المطهر ذوالغیبه... (۵). وقتی آخر الزمان شد و فتنه ها به وجود آمد، شما گلیم خانه ی خود باشید؛ تا خداوند امام پاکیزه و پسر پاکیزه را ظاهر کند. و در دعایی که دستور داده اند در زمان غیبت بخوانیم، دارد...: و

ص: ۲۲

-
- ۱- ۴۱. فاطمه، من المهد الی اللحد، ص ۱۲۱ به نقل از ذخائر العقبی (طبری) و به نقل از نزهه المجالس (صفوری)، ص ۲۲۷.
- ۲- ۴۲. احزاب، ۳۷.
- ۳- ۴۳. ر.ک: به فاطمه، من المهد الی اللحد و فاطمه بهجه قلب المصطفی (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) تحت عنوان طاهره.
- ۴- ۴۴. روزگار رهایی، ج ۱، ص ۷۶ به نقل از بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۱۰ و به نقل از اعلام الوری، ص ۳۸۱ و چند منبع دیگر.
- ۵- ۴۵. روزگار رهایی، ج ۲، ص ۷۰۶ به نقل از بحار الانوار، ج ۵۲، ص و بشاره الاسلام، ص ۲۳.

زد فی کرامتک له فانه الهادی... الطاهر التقى النقى الزكى الرضى المرضى الصابر المجتهد الشکور... (۱). عرض می کنیم: خدایا! بر لطف و کرامت نسبت به او بیفزای؛ که اوست هادی... پاک، با تقوا پاکیزه، منزّه، صاحب مقام رضا و خشنودی خدا، صبر کننده، سپاسگزار و...

حضرت زهرا (سلام الله علیها) مبارکه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) مبارک است

الف) حضرت زهرا (علیها السلام) مبارکه است. مبارک از برکت گرفته شده؛ به معنای رشد و زیاده. مبارک یعنی آنچه که از او خیر زیاد بیاید. (۲). به حضرت زهرا (علیها السلام) از این جهت مبارک می گویند که او کوثر، «انا اعطیناک الکوثر» است؛ همان طور که فخر رازی در تفسیر خود گفته: مراد صدیقه طاهره، فاطمه زهرا (علیها السلام) است. (۳) و صاحب مجمع البیان می گوید: کوثر، زبیدی نسل و فرزند است؛ که از فاطمه زهرا (علیها السلام) و اولاد وی، نسل رسول اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) آنچنان فراوان شد، که نتوان شماره کرد. مرحوم علامه طباطبایی می فرماید: مراد از کوثری که خداوند به پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) عطا فرمود، فقط کثرت ذریه پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) می باشد، یا مراد، خیر کثیر است، و کثرت ذریه، مراد می باشد، در ضمن خیر کثیر؛ و اگر غیر از این، معنا کنیم، محقق کردن و محکم کردن کلام به واسطه آیه «ان شانک هو الابتر» خالی از فایده می شود. (۴) و (۵). ب) حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) مبارک است. در ضمن لقبهایی که پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) برای آن حضرت شمردند، همین لقب مبارک است. (۶). وقتی پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) در بیاناتی آخر الزمان را ترسیم می کنند، می فرماید: ولا یزال ذلک البلاد علی

ص: ۲۳

۱- ۴۶. کمال الدین، چاپ جامعه مدرسین، ج ۲، ص ۵۱۳ و مفاتیح، دعا در غیبت امام زمان (علیه السلام).

۲- ۴۷. لسان العرب، ماده برک.

۳- ۴۸. تفسیر کبیر، ج ۳۲، ص ۱۲۴.

۴- ۴۹. المیزان، ج ۲۰، ذیل سوره کوثر.

۵- ۵۰. برای توضیح بیشتر، به کتب تفسیری، و کتاب فاطمه، من المهد الی اللحد، و فاطمه، بهجه قلب المصطفی (صلی الله علیه وآله وسلم) رجوع شود.

۶- ۵۱. در شباهت سوم، گذشت.

اهل ذلك الزمان، حتى اذا يسوا و قنطوا و اساءوا و الظن الا يفرج عنهم؛ اذ بعث الله رجلا من اطيب عترتي و ابرار ذريتي عدلاً مباركاً زكياً. (۱). اين گرفتاری با مردم آن زمان خواهد بود؛ تا هنگامی که مأیوس و نا امید شوند و تصور کنند که دیگر خداوند از آنها رفع گرفتاری نخواهد فرمود؛ آنگاه خداوند مردی را از بهترین فرزندان و پاکترین عترت من بر می انگیزد؛ که سرا پا عدل و برکت و پاکی است.

حضرت زهرا (سلام الله عليها) زکيه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) زکی است

« زکوه» به معنای نمو و زیادتى (۲) یا به معنای پاکیزه از خباثت نفس، کینه، بخل، حسد و هرگونه پلیدی و کثافت ظاهری و باطنی است. (۳). الف) حضرت زهرا (سلام الله عليها) زکيه است. در ذیل کلمه «مبارکه» از آن سخن گفتیم. ب) حضرت مهدی زکی است. از جمله القابی که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله سلم) به حضرت مهدی (علیه السلام) داده اند، زکی است؛ که روایات آن را در ذیل شباهتهای ۳ و ۴ ذکر نمودیم. همچنین امیر مؤمنان علی (علیه السلام) در ضمن نامه ای به معاویه این لقب را به حضرت مهدی (علیه السلام) داده اند... و ان رج لا من و لدک، مشوم ملعون... و یعرب منهم رجل من ولدی زکی نقی الذی یملا الارض قسطاً و عدلاً. (۴). مردی از نسل تو که شوم و ملعون است... سپاهی به سوی مدینه می فرستد... و مردی پاک و پاکیزه از نسل من، از میان آنها می گریزد و زمین را پر از عدل و داد می نماید.

حضرت زهرا (سلام الله عليها) طيبه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) طیب است

الف) حضرت زهرا (سلام الله عليها) طيبه است. مرحوم سیدین طاووس بعد از نقل روایت فضیلت اهدای نماز به معصومین (علیهم السلام)

ص: ۲۴

۱- ۵۲. روزگار رهایی، ج ۲، ص ۹۵۰، به نقل از الملاح والفتن، ص ۱۰۸.

۲- ۵۳. فاطمه (علیها السلام)، من المهد الى اللحد، ص ۱۰۵.

۳- ۵۴. جنه العاصمه، ص ۵۷.

۴- ۵۵. روزگار رهایی، ج ۲، ص ۱۰۸۸، به نقل از غیبت طوسی، ص ۲۶۹ و منابع دیگر.

می فرماید: بعد از نماز هدیه به هر یک از معصومین این دعا را بخواند...، دعایی که بعد از خواندن نماز هدیه به حضرت زهرا (علیها السلام) می فرماید، این است که بگویند: اللهم إن هاتين الركعتين هدیه منی الی الطاهره المطهره الطیبه الزکیه فاطمه اللهم... و آئینی علیهما افضل املی و رجایی فیک و فی نبیک (صلوات الله علیه وآله) و وصی نبیک و الطیبه الطاهره فاطمه... (۱). ب: حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) طیب است. روایات آن در ذیل شباهتهای سوم و چهارم آمده است.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) مطهره و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) مطهر است

روایاتی که دلالت بر این مطلب می کند در ذیل شباهت سوم آمده است.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) تقیه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) تقی است

الف) حضرت زهرا (سلام الله علیها) تقیه است. حضرت زهرا (علیها السلام) در اوج قله تقوا می باشد. در زیارت حضرتش می خوانیم: السلام علیک ایتها التقیه النقیه (۲) سلام بر تو ای ذات متقی پاک. یا می خوانیم: اللهم صل علی محمد و اهل بیته وصل علی البتول الطاهره الصدیقه المعصومه التقیه النقیه الرضیه المرضیه الزکیه الرشیده المظلومه المقهوره. (۳). ب) حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) تقی است. در ذیل شباهت سوم، روایتی که دلالت بر این مطلب می کند، ذکر شد.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) تقیه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) تقی است

روایاتی که دلالت بر این مطلب می کند در ذیل شباهتهای ۳ و ۵ و ۸ ذکر شده.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) محدثه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) محدث است

الف) حضرت زهرا (سلام الله علیها) محدثه است. بیش از ده روایت داریم که دلالت دارند ملائکه بر حضرت زهرا (علیها السلام) فرود آمده و با ایشان سخن می گفتند؛ از این روی به او محدثه گفتند. در اینجا به بعضی از آن روایات اشاره می کنیم: از امام صادق (علیه السلام) پیرامون مصحف فاطمه (علیها السلام) سؤال کردند. امام پس از سکوتی طولانی فرمود: انک ملتبثون عما تریدون و عما لاتریدون. ان فاطمه

ص: ۲۵

۱- ۵۶. جمال الاسبوع، ط آفاق، ص ۳۰.

۲- ۵۷. مفاتیح الجنان، زیارت حضرت زهرا (علیها السلام)، و اقبال سیدبن طاووس، عمل روز بیستم جمادی الاخره.

۳- ۵۸. همان.

مکث بعد رسول الله (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) خمسه و سبعين يوماً و كان دخلها حزن شديد على ابیها؛ و كان جبرئیل یأتیها فَيُحَسِّنُ عَزَاهَا عَلَى ابیها و یطیب نفسها و یخبرها عن ابیه و مکانه و یخبرها بما یكون بعدها، و كان علی (علیه السَّلَام) یکتب ذلك؛ فهذا مصحف فاطمه. (۱). شما از هر چیزی سؤال می کنید. زهرا (علیها السلام) بعد از پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) هفتاد و پنج روز بیشتر زنده نبود؛ و به سبب فقدان پدر، بسیار محزون بود؛ از این رو همیشه جبرئیل به نزد او می آمد و علاوه بر اینکه او را تسلیت می گفت و تسلی او بود، او را از جایگاه او و اخبار آینده آگاه می کرد و حضرت علی (علیه السلام) همانها را می نوشت. این نوشته ها، مصحف فاطمه (علیها السلام) است. (۲). امام صادق (علیه السَّلَام) همچنین فرمودند: انما سمیت فاطمه محدثه لان الملائکه کانت تهبط من السماء فتنادیها کما تنادی مریم بنت عمران؛ فتقول الملائکه یا فاطمه! ان الله اصطفاک و طهرک علی نساء العالمین. (۳). همانا فاطمه را محدثه نامیدند، چون که همیشه ملائکه از آسمان بر او هبوط می کردند؛ پس همان گونه که حضرت مریم (علیها السلام) را مورد ندا قرار دادند، او را هم مورد خطاب قرار دادند و گفتند: ای فاطمه! خداوند تو را بر تمام زنان عالم برگزید و تورا پاکیزه قرار داد. حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) محدث است. در این زمینه دو دسته روایات داریم. یک دسته از آنها به طور عموم دلالت می کند که کل ائمه (علیهم السَّلَام) محدث هستند و دسته دیگر روایاتی است

ص: ۲۶

-
- ۱- ۵۹. فاطمه، من المهد الی اللحد، ص ۱۱۳، به نقل از بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۷۹ و ۸۰ و ۱۹۵.
- ۲- ۶۰. به تعبیر استاد، این روایت از روایات صحیحه اثنی است که حضرت امام (ره) به آن استناد می کردند و این هبوط جبرئیل را بر حضرت زهرا (علیها السلام) از بزرگترین فضایل می شمارد. ر.ک: به کتاب چشمه در بستر، چاپ حضور، پاییز ۱۳۷۵، ص ۲۸۶.
- ۳- ۶۱. فاطمه، من المهد الی اللحد، ص ۱۱۱، به نقل از علل الشرایع.

که دلالت می کند حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) محدث است. روایات عام: - قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): من ولدى اثنا عشر نقيباً، من جباء م حداثاً مَفْهُومُونَ آخره م القائم بالحق (۱). پیامبر (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: دوازده نقيب از اولاد من هستند که همه شان نجیب، محدث، آموزش یافته و صاحب فهم هستند؛ که آخرین آنها قائم به حق است. - قال الباقر (عليه السلام) مِنَّا اثنا عشر م حداثاً، السابع منو لدى القائم (عجل الله تعالی فرجه الشریف) (۲) دوازده محدث از ماست؛ که هفتمین فرزند من همان قائم (عجل الله تعالی فرجه الشریف) است. - امام جواد (عليه السلام) از امیرمؤمنان علی (عليه السلام) نقل می کنند، که حضرتش به ابن عباس فرمود: ان ليلى القدر فى كل سنة و انه ينزل فى تلك الليلة امر السنة و لذلك الامر و لاه بعد رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم). فقال ابن عباس: من هم؟ قال أنا و احد عشر من صلبى ائمة محدثون. (۳). حضرت علی (عليه السلام) به ابن عباس فرمودند: شب قدر در هر سال هست (منحصر به زمان حیات پیامبر (صلى الله عليه وآله وسلم) نبوده) و در آن شب امور سال نازل می شود؛ و برای این برنامه، والیانی بعد از رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) وجود دارد. ابن عباس عرض کرد: آنها چه کسانی هستند؟ حضرت علی (عليه السلام) فرمودند: من و یازده فرزند من، که همه پیشوا و محدث هستند. - در روایتی امام صادق (عليه السلام) تفسیر آیه «تنزل الملائكة والروح فیها...» (۴) را این گونه بیان می فرمایند: آی من عند ربهم علی محمد

ص: ۲۷

۱- ۶۲. روزگار رهایی، ج ۱، ص ۷۴ به نقل از اصول کافی، ج ۱، ص ۵۳۴ و چهار منبع دیگر.

۲- ۶۳. همان، ص ۸۸ به نقل از کشف الغمه ج ۳، ص ۲۹۷.

۳- ۶۴. اصول کافی، باب ماجأ فی الاثنی عشر والنص علیهم، ح ۱۱.

۴- ۶۵. سوره قدر.

وال محمد بكل امر سلام. (۱). یعنی ملائکه و روح از جانب خداوند بر محمد و آل محمد (علیهم السّلام) نازل می شوند. - از امام باقر (علیه السّلام) سؤال شد: آیا شما شب قدر را می شناسید؟ فقال و کیف لانعرف و الملائکه يطوفون بنا فيها. (۲) چگونه شب قدر را نشناسیم؛ در حالی که ملائکه در آن شب در اطراف ما طواف می کنند. ملائکه و اعظم ملائکه که روح است، در اطراف آنها چرخ می زنند و بر آنها نازل می شوند و با آنها سخن می گویند. روایات خاص: - امام رضا (علیه السّلام) ضمن بر شمردن صفات امام زمان (علیه السّلام) می فرماید: يكون اعلم الناس واحکم الناس واتقى الناس واحلم الناس واسخى الناس واعد الناس... و يرى من خلفه كما يرى من بين يديه ولا يكون له ظل... وتنام عيناه ولا ينام قلبه و يكون محدثاً. (۳). او داناترین مردمان، حکیم ترین، پرهیزکارترین، بردبارترین، بخشنده ترین و عابدترین مردم است؛ که پشت سر را می بیند، همان گونه که پیش رو را می بیند؛ سایه ندارد؛ دیدگانش در خواب فرو می رود، ولی دلش همیشه بیدار است و فرشتگان با او سخن می گویند. - یا امام جواد (علیه السّلام) در ضمن بیان سیر آن حضرت می فرماید: ثم يدخل الكوفة فيقتل مقاتليها، حتى يرضى الله عزوجل... ثم قلت: و ما يدريه، جعلت فداك منى يرضى الله عزوجل؟ قال: يا ابا الجارود! ان الله اوحى الى ام موسى و هو خير من ام موسى و اوحى الله الى النحل و هو خير من النحل. (۴). او وارد کوفه می شود و جنگ کنندگان را می کشد، تا

ص: ۲۸

۱- ۶۶. تفسیر برهان، ذیل آیه، ح ۲۰ و ح ۲۳.

۲- ۶۷. تفسیر قمی، ج ۲، ص ۴۳۲.

۳- ۶۸. روزگار رهایی، ج ۱، ص ۱۳۲، به نقل از الزام الناصب، ص ۹.

۴- ۶۹. حلیه الابرار، ج ۲، ص ۶۰۰.

خداوند راضی شود...، عرض کردم: چگونه متوجه می شود که خداوند راضی شده؟ حضرت فرمود: خداوند به مادر موسی وحی کرد؛ و البته مهدی (علیه السّلام) بهتر از مادر موسی است و خداوند به زنبور عسل وحی کرد (۲) و البته او بهتر از زنبور عسل است. حضرت با استشهاد به دو آیه از قرآن می خواهند بفرمایند که خداوند به او وحی می کند. البته همان طوری که در آن دو آیه، مراد از وحی، وحی مصطلح (نزول جبرئیل، همراه با ادعای نبوت) نیست؛ مراد از وحی به حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) هم وحی مصطلح نیست.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) و حضرت بقیه الله هر دو کوکب دری هستند

الف) حضرت زهرا (سلام الله علیها) ستاره درخشان است. ابی هاشم عسکری از امام عسکری (علیه السّلام) سؤال می کند: لم سمیت فاطمه الزهراء؟ فقال: کان وجهها یزهر لامیر المؤمنین (علیه السّلام) من اول النهار کالشمس الضاحیه و عند الزوال کالقمر المنیر و عند غروب الشمس کالکوکب الدرّی. (۳). حضرت در جواب این سؤال که چرا حضرت فاطمه (علیها السّلام) را زهرا نامیدند، فرمودند: صورت او برای امیر مؤمنان (علیه السّلام) نور افشانی می کرد؛ در اول روز، مثل خورشید تابان، و هنگام ظهر، مثل ماه منیر و در وقت غروب خورشید، مثل کوکب دری و ستاره درخشان. حضرت زهرا (علیها السّلام) در حدیث مفاخره - حدیثی که در آن حضرت علی (علیه السلام) و فاطمه زهرا (علیها السلام) هر کدام فضائل خود را بر می شمردند - خود را به عنوان کوکب درّی معرفی می کنند. قال علی (علیه السلام): انا الامین الاصلع. قالت فاطمه: انا الکوکب الذی یلمع... (۴) حضرت علی (علیه السلام) فرمود: من امین اصلع هستم. حضرت فاطمه (علیها السلام) فرمودند: من ستاره ای هستم که

ص: ۲۹

۱- ۷۰. قصص، ۷، و اوحینا الی ام موسی ان ارضیعه.

۲- ۷۱. نحل، ۶۸، و اوحی ربک الی النحل ان اتخذی من الجبال بیوتا.

۳- ۷۲. جنه العاصمه، ص ۶۰، به نقل از بحار الانوار و فاطمه، بهجه قلب المصطفی (صلی الله علیه وآله وسلم) کلمه زهرا.

۴- ۷۳. جنه العاصمه، ص ۷۲، به نقل از کتاب فضائل (شاذان بن جبرئیل قمی ره).

می درخشد. امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: «کأنها كوكب دری» (در آیه ۳۵ سوره نور) كأن فاطمه (علیها السلام) کوكب دری بین نساء اهل الارض (اهل الدنيا). (۱). گویا فاطمه (علیها السلام) همانند ستاره درخشان بین زنان اهل زمین (اهل دنیا) است. حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) ستاره درخشان است. قال رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم): المهدى رجلٌ من ولدی؛ وجهه كالکوكب الدری. (۲). پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) فرمودند: مهدی مردی از فرزندان من است، که صورتش مثل ستاره درخشان است. پیامبر اکرم (صلى الله عليه وآله وسلم) در ضمن بیان مشاهدات خود در معراج می فرماید: خداوند انوار ائمه اثنی عشر را به من نشان داد و فرمود: یا محمد! ارفع راسک فاذا انا بانوار علی و... و محمد بن الحسن الحجه یتللا- من بینهم (یتللا- وجهه من بینهم) كأنه کوكب دری. فقلت: یارب! من هذا؟ (من هؤلاء و من هذا) قال: یا محمد! هم الائمة من بعدک؛ المطهرون من صلبک و هذا الحجه الذی یملا الارض قسطاً و عدلاً و یشفی صدور قوم مؤمنین. (۳). ای محمد (صلى الله عليه وآله وسلم)! سرت را بالا بیاور. وقتی بالا را نگاه کردم، نور ائمه (علیهم السلام) را دیدم که نور محمد بن الحسن، بین آنها نورافشانی می کرد و صورتش می درخشید، مثل ستاره درخشانی. پس عرض کردم: خدایا! اینها چه کسانی هستند و این نور چه کسی است؟ خطاب شد: اینها امامان بعد از تو، از صلب تو هستند، که پاکند؛ و این شخص که می درخشد، حجتی است که زمین را پر از قسط و عدل می کند و دلهای مؤمنین

ص: ۳۰

-
- ۱- ۷۴. تفسیر قمی، ج ۲، ص ۷۸ ذیل آیه نور - تفسیر نورالثقلین، ج ۳، ص ۱۶۹ به نقل از اصول کافی.
  - ۲- ۷۵. کشف الغمه، ج ۳، ص ۲۶۹.
  - ۳- ۷۶. بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۳۰۲ - شبیه این روایت، در عیون اخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۱، ص ۴۷.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) منصوره و امام زمان منصور است

الف) حضرت زهرا (علیها السّلام) یاری شده است. در وصف حضرت فاطمه (علیها السلام) آمده است: که او میمونه منصوره محسنیه مه جميله جلیله معظمه. (۱). یکی از آیاتی که به حضرت زهرا (علیها السّلام) و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، تأویل شده است آیه ۴ سوره روم است «... یومئذ یفرح المؤمنون؛ بنصر الله ینصر من یشاء و هو العزیز الرحیم» (۲). امام صادق (علیه السّلام) از قول پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلّم) نقل می کنند، که حضرت جبرئیل (علیه السّلام) سیب بهشتی را از طرف خداوند به رسم هدیه برای پیامبر آورد و عرض کرد: بخور این سیب را. سیب را دو نیم کرد؛ نوری ساطع شد. سؤال فرمودند: این نور چیست؟ جبرئیل عرض کرد: فان ذلك النور، للمنصوره فی السماء و فی الارض فاطمه. قلت: حبیبی جبرئیل! ولم سمیت فی السماء المنصوره و فی الارض فاطمه؟ (این نور منصوره در آسمان و فاطمه در زمین است. به جبرئیل گفتم: حبیب من! چرا او را در آسمان منصوره می گویند و در زمین فاطمه؟ گفت: سمیت فی الارض فاطمه، لانها فطمت و شیعته من النار و فطم اعدائها من حبها. (او را در زمین فاطمه می گویند؛ چرا که او و شیعیانش از آتش باز داشته شده اند و دشمنان او از دوست داشتن او باز داشته شده اند. در ادامه عرض داشت: و هی فی السماء المنصوره؛ و ذلك قوله عزوجل «و یومئذ یفرح المؤمنون بنصر الله» یعنی نصر الله لمحبیها. (۳) او را در آسمان منصوره خوانند؛ و این همان گفتار خداوند است که فرمود: «در چنین روزی مؤمنان به یاری خداوند - یاری خداوند به محبین آن حضرت - خوشحال

ص: ۳۱

۱- ۷۷. جنه العاصمه، ص ۶۷.

۲- ۷۸. در آن روز، مؤمنان خوشحال می شوند به یاری خداوند، و او، هر کس را بخواهد، یاری می کند، و او صاحب قدرت و رحمت است.

۳- ۷۹. تفسیر البرهان، ج ۳، ص ۲۵۸، ح ۶، ذیل آیه کریمه، بحار الانوار، ج ۴، ص ۳ و ص ۱۸، ح ۱۷.

می شوند. آن حضرت؛ دستداران او در آن روز و روز ظهور امام زمان (علیه السّلام) خوشحال می شوند؛ امام صادق (علیه السّلام) در پاسخ سؤال ابی بصیر از آن حضرت پیرامون تفسیر «الم؛ غلبت الروم» فرمود: ه م بنو امیه: آنها بنو امیه هستند... «و یومئذ یفرح المؤمنون بنصرالله» عند قیام القائم. (۱). مؤمنان به یاری خداوند هنگام قیام حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) خوشحال می شوند، گفتنی است، حتی مؤمنانی که از دنیا رفته اند، به چنین قیامی خوشحال می شوند؛ امام صادق (علیه السّلام) فرمودند: «یومئذ یفرح المؤمنون بنصرالله» فی قبورهم، بقیام القائم (علیه السّلام) (۲). مؤمنان، در حالی که در قبرهایشان هستند. به قیام حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) خوشحال می شوند. پس هر روزی که روز نجات مؤمنان و پیروزی آنها باشد و یاری خداوند شامل آنها بشود، روز فرح و خوشحالی مؤمنان خواهد بود. حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) منصور است. خداوند حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) را منصور نامیده اند «و من قتل مظلوماً فقد جعلنا لولئیه سلطاناً فلا یسرف فی القتل انه کان منصوراً» (۳). در روایات آیه شریفه به حضرت امام حسین (علیه السّلام) و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) تأویل شده است. امام باقر (علیه السّلام) فرمودند: «من قتل مظلوماً»، الحسین، کشته شده ی مظلوم، حسین (علیه السّلام) است. انه کان منصوراً، سمی الله المهدی المنصور؛ کما سمی احمد و محمد و محمود و کما سمی عیسی المسیح. (۴). حضرت می فرماید: خداوند مهدی را منصور نامیده همان طور که پیامبر را) احمد و محمد و محمود نامید و چنانچه عیسی (علیه السلام) را مسیح نامید. و در زیارت عاشورا می خوانیم: فاسئل الله الذی اکرم مقامک و اکرمنی بک ان یرزقنی طلب

ص: ۳۲

-
- ۱- ۸۰. همان، ح ۲.
  - ۲- ۸۱. همان، ح ۵.
  - ۳- ۸۲. اسرا، ۳۳ (کسی که مظلومانه کشته شود، ما برای ولی او، سلطه قرار دادیم. پس، اسراف در قتل نکند. به درستی که او منصور و یاری شده است).
  - ۴- ۸۳. بحار، ج ۵۱، ص ۳۰. ر.ک: به تفسیرالبرهان و نورالثقلین و قمی و...

ثارک مع امام منصور من اهل بیت محمد (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ). (۱) از خداوند می خواهیم که به ما توفیق بدهد در کنار امام منصور (امام زمان علیه السلام) خون خواهی حسین (علیه السلام) را بکنیم. همچنین امام باقر (علیه السلام) می فرماید: القائم منا منصورٌ بالرَّعب م وَ يَدُّ بالنصر. (۲) قائم از ما، یاری شده است به وسیله ترس در دل دشمنان و تأیید شده به وسیله یاری او. و بالاخره در دعای ندبه می خوانیم: این المنصور علی من اعتدی علیه و افتری. (۳). کجاست آن کسی که یاری شده است بر علیه کسی که نسبت به او تعدی کرده و افترا بسته.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) صدیقه و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) صادق المقال است

الف) حضرت زهرا راست گفتار است: پیامبر (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ) به حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: سفارشیایی به دخترم فاطمه کرده ام و به او دستور دادم آنها را به تو بگویند؛ آنها را نافذ بدان. فهی الصادقه الصدوقه. او بسیار راست گفتارست. سپس حضرت زهرا (علیها السلام) را به سینه چسباند و سر او را بوسید و فرمود: فداک ابوک یا فاطمه. پدرت به فدای تو ای فاطمه (۴). مفضل می گویند: به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: چه کسی فاطمه (علیها السلام) را غسل داد؟ فرمودند: حضرت علی (علیه السلام)... سپس حضرت فرمودند: گویا از این خبر ناراحت شدی! عرض کردم: بله قربانت شوم. حضرت فرمودند: دل گیر نشو: فانها صدیقه لم یکن یغسلها الا صدیق. اما علمت ان مریم لم یغسلها الا عیسی. (۵). به درستی که او صدیقه بود، که جز صدیق نمی توانست او را غسل دهد. آیا نمی دانی مریم را (که صدیقه بود) جز عیسی غسل

ص: ۳۳

۱- ۸۴. مفاتیح الجنان، زیارت عاشورا.

۲- ۸۵. روزگار رهایی، ج ۱، ص ۴۷۸، به نقل از کشف الغمه، ج ۳، ص ۳۲۴، و ده منبع دیگر - کمال الدین، باب ۳۲، ح ۱۶.

۳- ۸۶. مفاتیح الجنان، دعای ندبه.

۴- ۸۷. فاطمه بهجه قلب المصطفی، ص ۱۹۸، به نقل از بحار الانوار، ج ۲۲، ص ۴۹۱.

۵- ۸۸. همان، به نقل از وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۷۱۴.

نداد. پیامبر به حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: به تو سه چیز داده شده که حتی به من هم داده نشد: یکی اینکه پدر همسر تو مثل من است و برای همسرت، صدیقه ای مثل دختر من به تو داده شده... (۱). و گفتنی است که حتی مخالفین هم اعتراف می کنند که او صدیقه است. هنگامی که حضرت زهرا (علیها السلام) مطالبی را در خطبه فدکیه بیان فرمودند. اولی می گوید:... و انتِ یا خیره النساء وابنه خیر الانبیاء صادق فی قولک... ولا مصدوده عن صدقک... صدق الله و رسوله و صدقتِ ابنته. (۲). تو ای بهترین زنان و دختر بهترین پیامبران، در گفتارت صادق هستی... و چیزی نیست که تو را از صدقت باز دارد... خدا و رسولش راستگویند و دختر رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) هم راستگوست. ب) حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) راست گفتار است حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: یظهر صاحب الرايه المحمديه والدوله الاحمديه، القائم بالسيف والحال، الصادق فی المقال؛ یمهد الارض و یحیی السنه والفرض. (۳). صاحب پرچم محمدی (صلی الله علیه و آله و سلم) و بنیانگذار دولت احمدی (صلی الله علیه و آله و سلم) ظهور می کند؛ در حالی که شمشیر در دست دارد، راستگو در گفتار است، زمین را مهد زندگی سازد و احکام اسلام (اعم از سنت و فرض) را زنده گرداند.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) صابره و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) صابر است

الف) حضرت زهرا (علیها السلام) صبر کننده است. در زیارت حضرت زهرا (علیها السلام) می خوانیم: یا ممتحنه امتحنک الله الذی خلقک قبل ان یخلقک؛ فوجدک لما امتحنک صابره... (۴). ای امتحان شده ای که خداوند قبل از اینکه بیافریند تو را، امتحانت کرد؛ پس تو را صبر کننده دید نسبت به امتحانات... ب) حضرت

ص: ۳۴

۱- ۸۹. همان، به نقل از الرياض المنضر، ج ۲، ص ۲۰۲.

۲- ۹۰. همان، ص ۸-۳۵۶ به نقل از بحار الانوار، ج ۴۳، خطبه فدکیه، و به نقل از احتجاج، خطبه فدکیه.

۳- ۹۱. روزگار رهایی، ج ۲، ۶۰۹، به نقل از الزام الناصب، ص ، و سه منبع دیگر.

۴- ۹۲. جمال الاسبوع، ط آفاق، ص ۹-۳۸. مفاتیح الجنان، زیارت حضرت زهرا (علیها السلام).

مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) صبر کننده است. در دعای زمان غیبت امام زمان (علیه السلام) می خوانیم: فانه الهادی... الصابر المجتهد الشکور... (۱). در حدیث لوح است که: علیه کمال موسی و بهاء عیسی و صبر ایوب... (۲). مؤید این مطلب آن است که یکی از فقها و مراجع بزرگوار نقل می کرد: یکی از اشخاص مورد اعتماد اخیراً در عالم رویا خدمت حضرت بقیه الله (عجل الله تعالی فرجه الشریف) رسیده؛ نوشته ای را روی سینه مبارک آن حضرت دیده، که روی آن نوشته شده بود: انا صابراً علی هذا الامر ولكن انديبوني، انديبوني، انديبوني این امر، صبر می کنم؛ ولكن با سوز و ناله، بلند بلند بر من گریه کنید، بلند بلند بر من گریه کنید، بلند بلند بر من گریه کنید. (۳).

حضرت زهرا (سلام الله علیها) معصومه و امام زمان معصوم است

الف) حضرت زهرا (سلام الله علیها) معصومه است. عصمت حضرت زهرا (علیها السلام) از آیه تطهیر و روایات متعدد به خوبی استفاده می شود (۴) و در زیارت آن بزرگوار می خوانیم: السلام علیک ایتها المعصومه المظلومه (۵) و می خوانیم: اللهم صل علی محمد و اهل بیته و صل علی البتول الطاهره الصدیقه المعصومه... (۶). ب: حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) معصوم است و در زیارت جامعه کبیره خطاب به تمامی امامان از جمله حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) عرض می کنیم: و اشهد أنك م الائمه الزّاشدون المهدیون المعصومون الم کرمون الم قزبون... (۷). شهادت می دهم که شما پیشوایان رشد یافته، هدایت شدگان، معصومان، بزرگواران و مقربان درگاه خداوند... هستید. دلیلهای عصمت امامان شامل عصمت حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) هم می شود

حضرت زهرا (سلام الله علیها) مظهر آیه نور و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نور آل محمد است

الف) حضرت زهرا مظهر آیه نور است. برای آیه نور (۸) چند تأویل در روایات بیان شد. یکی از آنها حضرت زهرا (علیها السلام) را به عنوان مشکاه (محفظه چراغ، چراغدان)

ص: ۳۵

۱-۹۳. کمال الدین، ط جامعه مدرسین، ج ۲، ص . مفاتیح الجنان، دعای غیبت امام زمان (علیه السلام).

۲-۹۴. کمال الدین، ب ۲۸، ذیل، ح ۱.

۳-۹۵. مطلع الفجر، ص ۱۸۲، به نقل از راهی به سوی نور، ص ۱۸۰.

۴-۹۶. ر.ک: به کتاب فاطمه، بهجه قلب المصطفی (صلی الله علیه وآله وسلم)، ص ۲۵۹.

۵-۹۷. اقبال سیدبن طاووس عمل روز بیستم جمادی الاخره.

۶-۹۸. همان، مفاتیح الجنان، زیارت دوم حضرت زهرا (علیها السلام).

۷-۹۹. مفاتیح الجنان، زیارت جامعه کبیره.

۸-۱۰۰. سوره نور، ۳۵.

معرفی می کند. قال الصادق (علیه السلام) «الله نور السموات والارض مثل نوره كمشكاة» المشكاة فاطمه (علیها السلام)، «فیها مصباح» المصباح، الحسن والحسین (علیهما السلام) «فی زجاجه الزجاجه كانها كوكب دری»، كأن فاطمه (علیها السلام) كوكب دری بین نساء اهل الارض (اهل الدنيا)... (۱). امام صادق (علیه السلام) فرمودند: «مشکاه» در آیه نور فاطمه (علیها السلام) است «در او مصباح است»، «المصباح» یعنی امام حسن و امام حسین (علیهما السلام) در او وجود دارند، «كانها كوكب دری»، فاطمه همانند ستاره درخشان بین زنان اهل زمین (اهل دنیا) است. ب) حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نور آل محمد (علیهم السلام) است. سید بن طاووس می گوید: از مهمات بعد از نماز ظهر، آن است که همانند امام صادق (علیه السلام) برای حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) دعا کنیم. راوی می گوید: بعد از تمام شدن دعای حضرت صادق (علیه السلام) عرض کردم: ایس قد دعوت لفسك جعلت فداك؟ آیا این چنین نیست که برای خودتان دعا کردید؟ حضرت فرمودند: دعوت لنور آل محمد (علیهم السلام) و سائقهم و المنتقم بامر الله من اعدائهم... (۲). (خیر) دعا کردم برای نور آل محمد (علیهم السلام) و پیش برنده ی آنها و انتقام گیرنده از دشمنانشان به دستور الهی.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) هر دو فریاد رس هستند

الف: حضرت زهرا فریاد رس است. علامه مجلسی روایت می کند، که اگر حاجتی داشتی و سینه ات به خاطر او تنگ گشته، دو رکعت نماز بخوان؛ بعد از سلام نماز، سه مرتبه تکبیر بگو و تسیحات حضرت زهرا (علیها السلام) را بخوان؛ سپس به سجده برو و صد مرتبه بگو: یا مولاتی یا فاطمه اغیثینی؛ پس گونه راست را بر زمین بگذار و همین را صد مرتبه بگو؛ سپس به سجده برو و همین را صد

ص: ۳۶

۱- ۱۰۱. تفسیر قمی ج ۲، ص ۷۸، ذیل آیه - تفسیر نورالثقلین، ج ۳، ص ۱۶۹ به نقل از اصول کافی.

۲- ۱۰۲. فلاح السائل، ط دفتر تبلیغات، ص ۱۷۱ و ط دفتر تبلیغات با تحقیق، ص ۳۰۸.

مرتبه بگو؛ و بعد از آن گونه چپ را بر زمین بگذار و همین را صد مرتبه بگو؛ و سپس به سجده برو و صد و ده مرتبه بگو، و حاجت خود را یاد کن؛ به درستی که خداوند برآورده می کند ان شاء الله تعالی. (۱). توجه: علامه مجلسی (ره) نماز استغاثه به حضرت زهرا (علیها السلام) را به گونه دیگری هم نقل می کند. (۲). ب) حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) فریاد رس است. در زیارت آل یس (علیهم السلام) می خوانیم: السلام علیک اَیُّهَا الْعَلَمُ الْمَنْصُوبُ وَالْعِلْمُ الْمَنْصُوبُ وَبِ الْغُوثِ وَالرَّحْمَةِ الْوَاسِعَةِ. (۳). سلام بر تو ای پرچم افراشته و دانش ریزان و فریاد رس و رحمت واسعه حق. مؤید مطلب اینک، قطب الدین راوندی از ابوالوفای شیرازی نقل می کند، که در زندان ابن الیاس گرفتار شده بودم؛ تصمیم قتل مرا گرفته بود، که متوسل به امام سجاد (علیه السلام) شدم. خواب بر من غلبه پیدا کرد؛ وجود مبارک پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) را دیدم. دستوری عملی برای توسل به ائمه (علیهم السلام) دادند. فرمودند: متوسل نشو به من و نه به دختر من و نه دو پسر من برای متاع دنیا؛ بلکه از برای آخرت متوسل شو و اما اخی ابوالحسن (علیه السلام)، فانه ینقم لک ممن ظلمک... و اما علی بن الحسین، فللنجاه من السلاطین و من معره (مفسده) الشیاطین و اما محمد بن علی و جعفر بن محمد، فللاخره و اما موسی بن جعفر (علیه السلام)، فالتمس به العافیة و اما علی بن موسی، فللنجاه من الاسفار فی البر و البحر و اما محمد بن علی، فاستنزل به الرزق من

ص: ۳۷

-
- ۱- ۱۰۳. بحار الانوار، ج ۱۰۲، ص ۲۵۴، ح ۱۳ - حاشیه مفاتیح الجنان، نماز استغاثه به حضرت زهرا (علیها السلام).
  - ۲- ۱۰۴. بحار الانوار، ج ۱۰۲، ص ۲۵۴، ح ۱۲.
  - ۳- ۱۰۵. بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۱، توفیق ۵، به نقل از احتجاج. مفاتیح الجنان. زیارت حضرت صاحب الزمان (علیه السلام) معروف به زیارت ال یس (علیهم السلام).

الله تعالی و اما علی بن محمد، فلقضاء النوافل و برالاخوان و اما الحسن بن علی، فللاخره و اما الحججه، فاذا بلغ منك السیف المذبح (و اوماً بيده الى الحلق) فاستغث به، فانه يغيثك و هو غياث و كهف لمن استغاث به. برادرم حضرت علی (عليه السلام)، از ظلم کننده به تو انتقام می کشد و امام سجاد (عليه السلام)، برای نجات از سلاطین و از شرور شیاطین و امام باقر و امام صادق (عليهما السلام)، برای آخرت و امام کاظم (عليه السلام)، برای طلب عافیت و امام رضا (عليه السلام)، برای نجات در سفرهای زمینی و دریایی و امام جواد (عليه السلام)، برای نزول رزق از خدا و امام هادی (عليه السلام)، برای قضای نوافل و نیکی اخوان و امام عسکری (عليه السلام)، برای آخرت و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) اگر شمشیر به محل ذبح تو (پیامبر (صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم) با دست خود به گلو اشاره فرمود) رسید، پناه ببر به او؛ به درستی که او به فریاد تو می رسد؛ چرا که او فریاد رس است و پناه است برای کسی که به او استغاثه کند. فقل: یا مولای یا صاحب الزمان! انا مستغیث بک. (۱). پس بگو: ای سرورم! ای صاحب زمان! من به تو پناه آورده ام و از تو طلب فریادرسی می کنم. فقلت: یا مولای یا صاحب الزمان! انا مستغیث بک؛ فاذا انا بشخص قد نزل من السماء تحته فرس و بیده حربه من نور. فقلت: یا مولای! اکفنی شر من یؤذینی. فقال: قد کفیتک فاننی سالت الله عزوجل فیک و قد استجاب دعوتی. پس من گفتم: یا مولای یا صاحب

ص: ۳۸

۱- ۱۰۶. نقل دیگری هست که، پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله وسلم) فرمودند: بگو: یا صاحب الزمان، اغثنی، یا صاحب الزمان ادرکنی، (ای صاحب زمان به فریاد من برس، ای صاحب زمان مرا دریاب) پس در خواب فریاد زد: یا صاحب الزمان، اغثنی یا صاحب الزمان ادرکنی (نجم الثاقب، ط جمکران، باب ۹، قضیه اول، ص ۷۲۹).

الزمان! به فریادم برس. ناگهان دیدم شخص اسب سواری از آسمان فرود آمد؛ در حالی که سلاحی از نور در دست داشت. عرض کردم: ای مولای من! شر کسی که مرا اذیت می کند، دفع کن. فرمود: شر او را از تو برطرف کردم؛ کار تو را انجام دادم؛ من درباره تو از خدا خواستم و خداوند دعای مرا اجابت کرد. فاصبحت؛ فاستدعانی ابن الیاس و حل قیدی خلع علی و قال: بمن استغثت؟ فقلت: استغثت بمن هو غیاث المستغیثین. (۱). صبح که طلوع کرد، ابن الیاس مرا خواست و خودش زنجیر را باز کرد و مرا آزاد کرد و سؤال کرد: به چه کسی پناه بردی و از چه کسی کمک گرفتی؟ گفتم: به کسی که فریادرس طالبان فریادرسی هستند. در دعای فرج می گوئیم: اللهم عظم البلاء و برح الخفاء... یا مولای یا صاحب الزمان الغوث الغوث الغوث. (۲). ای مولا- و آقای من! ای صاحب زمان! به فریاد رس، به فریاد رس، به فریاد رس. و در عریضه به خدمت حضرت بقیه الله (علیه السلام) می نویسیم: کنت یا مولای صلوات الله علیک مستغیثا... فاغثنی یا مولای صلوات الله علیک. (۳). توجه: پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: و هو غیاث و کهف لمن استغاث به او فریادرس و پناه هر کسی است که به او پناه ببرد و فریادرسی بخواهد. نفرمود فقط غیاث شیعیان و محبین است؛ بلکه غیاث هر کس است. چه بسیار کسانی که شیعه نبودند، اما وقتی به حضرتش استغاثه کردند، حضرت به فریاد آنها رسید. در این مورد قضایای بسیاری نقل شده که یکی از آنها را ذکر می کنیم: عالم

ص: ۳۹

-
- ۱-۱۰۷. الدعوات، راوندی، ص ۲-۱۹۱؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۳۲۴ و ج ۹۴، ص ۳۵ و نجم الثاقب، ط جمکران، باب ۹، قضیه اول، ص ۷۲۹.
- ۲-۱۰۸. مفاتیح الجنان، دعای فرج حضرت حجه (علیه السلام).
- ۳-۱۰۹. منتهی الامال، آخر فصل ششم.

فاضل ربانی میرزا حسین نوری نقل می کند که دانشمند بزگوار شیخ علی رشتی، از شاگردان استاد اعظم میرزای شیرازی می گوید: در یکی از سفرها، که از زیارت امام حسین (علیه السلام) به سوی نجف اشرف از راه فرات باز می گشتم، در کشتی کوچکی که بین کربلا و طویرج بود، سوار شدم. مسافران که اهل حله بودند به بازیگری و مزاح مشغول شدند؛ جز یک نفر که هر چند با آنها هم غذا و همسفر بود و بر مذهب او خرده می گرفتند و او را سرزنش می کردند، با کمال متانت نشسته بود و هیچ شوخی نمی کرد. از این وضع در تعجب بودم؛ تا اینکه به جایی رسیدیم که آب کم بود و به ناچار پیاده شدیم. در کنار نهر که می رفتیم، از او پرسیدم: چرا از آنها کناره گیری می کنی و آنها بر مذهب تو خرده می گیرند؟ گفت: اینها از عامه و خویشاوند من هستند؛ پدرم نیز از ایشان است؛ ولی مادرم از اهل ایمان است. من نیز مذهب آنها را داشتم ولی به برکت حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شیعه شدم. از چگونگی شیعه شدن او سؤال کردم؟ جواب داد: اسم من یاقوت و شغل من روغن فروشی است. در یکی از سالها برای خریدن روغن از شهر حله بیرون رفتم، تا از صحرا نشینان روغن بخرم. تا آن مقدار که می خواستم خریدم و به اتفاق عده ای از اهالی حله باز گشتم و در یکی از منزلگاهها فرود آمدیم و خوابیدم. وقتی بیدار شدم، دیدم همه رفته اند و من در صحرای بی آب و علفی که درندگان

زیادی هم داشت، تنها مانده ام. به راه افتادم؛ ولی راه را گم کردم و متحیر ماندم؛ از طرف دیگر از تشنگی و درندگان ترسان شدم. در آن حال به خلفا و مشایخ استغاثه کردم و از آنها کمک و شفاعت خواستم، تا خداوند برایم فرج کند؛ ولی نتیجه ای نداد. با خود گفتم: از مادرم شنیده ام که می گفت: ما امام زنده ای داریم که کنیه اش ابا صالح است؛ یرشد الضَّالُّ و یغیث الملهوف و یعین الضعیف. به فریاد گم شدگان می رسد و درماندگان و ضعیفان را کمک و یاری می کند. با خداوند پیمان بستم، که به او استغاثه می کنم؛ اگر نجاتم داد، به مذهب مادرم در می آیم. پس او را صدا کردم و به او پناه بردم. ناگهان در کنار خود کسی را دیدم که عمامه سبزی بر سر داشت و همراه من راه می رفت. به من دستور داد که به مذهب مادرم در آیم و کلماتی فرمود؛ و به من فرمود به زودی به آبادی می رسی که آنجا همه شیعه هستند. گفتم: ای آقای من! شما با من به آن آبادی نمی آید؟ فرمودند: نه، لا نه استغاث بی الف نفس فی اطراف البلاد ارید ان اُغیثهم. چون هزار نفر در اطراف بلاد به من پناهنده شده اند؛ می خواهم آنان را خلاص کنم. یکباره از نظرم غایب شد. کمی راه رفتم و به آبادی رسیدم؛ در صورتی که مسافت زیادی تا آنجا بود، که همسفرهایم روز بعد به آنجا رسیدند. از آنجا به حله برگشتم و به نزد سیدالفقها سید مهدی قزوینی

رفتم و جریان را به او گفتم. او احکام و مسائل دینی را به من آموخت. از او سؤال کردم: چه عملی انجام دهم که بار دیگر خدمت آن حضرت برسم؟ گفت: چهل شب جمعه به زیارت امام حسین (علیه السلام) برو. من هم شبهای جمعه به زیارت قبر آن حضرت می رفتم. در شب جمعه سی و نهم، وقتی به دروازه شهر کربلا رسیدم، مأمورین ظالم از مردم گذرنامه می خواستند و خیلی سخت می گرفتند. من هم که نه گذرنامه داشتم و نه قیمت آن را، چندبار خواستم به طور قاچاق از میان جمعیت وارد شوم؛ ولی نشد. در همین اثنا حضرت صاحب الامر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) را دیدم که داخل شهر است. به او استغاثه کردم و کمک خواستم. بیرون آمد و مرا همراه خود از دروازه داخل شهر کرد و کسی مرا ندید. وقتی وارد شهر شدیم، یکباره او را دیگر ندیدم و با حسرت و تأسف بر فراقش ماندم. (۱).

حضرت زهرا (سلام الله علیها) منتظر و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) هم منتظر و هم منتظر است

الف) حضرت زهرا منتظر است. در اواخر خطبه فدکیه (۲) حضرت زهرا (علیها السلام) می فرماید: «وَأَنْتَظِرُ وَأَنَا مَنتَظِرُونَ». (۳) در تفاسیر روایی، این آیه به ظهور حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، تأویل شده است که به برخی از آنها اشاره می شود. (۴) - علی بن رئاب عن ابی عبدالله (علیه السلام) انه قال فی قول الله عزوجل: «یوم یأتی بعض آیات ربک لاینفع نفسا ایمانها لم تکن آمنت من قبل (او کسبت فی ایمانها خیرا قل انتظروا انا منتظرون)» (۵) قال: الایات الاثمه والایه المنتظره، القائم (علیه السلام). (۶). امام صادق (علیه السلام) پیرامون این آیه « روزی که بعضی از

ص: ۴۲

۱- ۱۱۰. بحارالانوار، ج ۵۳، ص ، و مکیال المکارم، ج ۱، ص ۱۰۷، به نقل از جنه المأوی، ص ۲۹۲.

۲- ۱۱۱. بحارالانوار، ج ۸، ص ۱۰۹ به نقل از احتجاج طبرسی، ط اسوه، ج ۱، ص ۲۵۳.

۳- ۱۱۲. انتظار بکشید، ما هم ، انتظار می کشیم - آیات به این مضمون، متعدد است، از جمله، انعام، ۱۵۸، یونس، ۲۰ و ۱۰۲ و هود، ۱۲۲.

۴- ۱۱۳. ر.ک: به تفسیر البرهان، ج ۱، ص ۵۶۴، ح ۳، و ح ۴، و ج ۲، ص ۱۸۱، ح ۱، و ص ۲۳۲، ح ۴، و ح ۵، و ص ۲۰۵، و به تفسیر عیاشی، ج ۲، ص ۱۲۸، ح ۵۰، و ص ۱۵۹، ح ۶۲ - و به کمال الدین، ج ۲، باب ۵۵.

۵- ۱۱۴. انعام، ۱۵۸.

۶- ۱۱۵. تفسیر البرهان، ج ۱، ص ۵۶۴، ح ۳.

آیات پروردگار تحقق می پذیرد، ایمان آوردن افرادی که قبلاً ایمان نیاورده اند یا در ایمانشان عمل نیکی انجام نداده اند، سودی به حالشان نخواهد داشت. بگو: انتظار بکشید، ما هم انتظار می کشیم.» فرمودند: آیات، ائمه (علیهم السلام) هستند و آیه ای که انتظار او کشیده می شود، حضرت قائم (علیه السلام) است. - ابی بصیر می گوید: امام صادق (علیه السلام) در تفسیر همین آیه فرمودند: یعنی خروج القائم المنتظر منا... (۱). انتظار قیام حضرت قائم، که او منتظر از ما اهل بیت هست. پس شما و ما منتظر منتظر (حضرت مهدی، علیه السلام) هستیم. - محمد بن فضیل می گوید: از امام رضا (علیه السلام) سؤال کردم از انتظار فرج فقال: او لیس تعلم ان انتظار الفرّج من الفرّج؛ ثم قال: ان الله تبارک و تعالی يقول: «وارتقبوا انی معکم رقیب». (۲). حضرت فرمود: آیا نمی دانی انتظار فرج از فرج است (جزو فرج است)؛ سپس فرمود: خداوند می فرماید: «انتظار بکشید؛ من هم با شما منتظر هستم». - تا آنجا آیه «فانتظروا انی معکم من المنتظرین» مربوط به حضرت مهدی (علیه السلام) است که امام صادق (علیه السلام) برای اثبات اینکه آیه سوم سوره بقره در مورد حضرت مهدی (علیه السلام) است، به این آیه تمسک می کند. یحیی بن قاسم می گوید: از امام صادق (علیه السلام) در مورد آیه «الم ذلك الكتاب لاریب فیه هدی للمتقین الذین یؤمنون بالغیب» (۳) سؤال کردم فقال: المتقون، شیعه علیّ والغیب هو الحجه القائم و شاهد ذلك قول الله عزوجل «و یقولون لولا انزل علیه آیه من ربه فقل انما الغیب لله فانظروا انی معکم من المنتظرین». (۴) و (۵). حضرت فرمودند:

ص: ۴۳

۱- ۱۱۶. همان، ح ۴.

۲- ۱۱۷. تفسیر البرهان، ج ۲، ص ۲۳۲، ح ۴.

۳- ۱۱۸. بقره، ۳ - ۱ - الم - آن کتابی که شک در آن راه ندارد، و مایه هدایت پرهیزکاران است، آنها، کسانی هستند که، به غیب ایمان می آورند.

۴- ۱۱۹. یونس، ۲۰.

۵- ۱۲۰. تفسیر البرهان، ج ۲، ص ۱۸۱، ح ۱.

مراد از متقین در آیه، شیعه حضرت علی (علیه السلام) هستند و غیب حضرت قائم (عجل الله تعالی فرجه الشریف) است؛ شاهد بر این مدعا گفتار خداوند است که می فرماید: «می گویند: چرا معجزه ای از پروردگارش بر او نازل نمی شود! پس بگو: غیب تنها برای خدا (و به فرمان او) است؛ شما در انتظار باشید؛ من هم با شما در انتظارم. پس حضرت زهرا (علیها السلام) با تمسک به این آیه، منتظر ظهور حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) می باشد. ای امید آخرین فاطمه ای نگار دلنشین فاطمه کی بگیری انتقام فاطمه پیرکنی عالم ز نام فاطمه فاطمه آن علت کل وجود منتظر باشد به آن روی کی بود کی ز رویش رنگ نیلی می بری کی زد لها داغ سیلی می بری آوری کی بهر آن مادر دواکی دهی بشکسته پهلو را شفامادرت غمدیده و دل بیقرار می کشد بهر ظهورت انتظار قد کمان جوید تو را آن مام پاک گرچه جسم اطهرش غلتد بخاک عالم هستی فدای خال توفاطمه در کوچه ها دنبال تو (۱). ب) حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) هم منتظر است و هم منتظر. در ضمن بحث قبل، این معنا روشن شد. اما روایاتی هم داریم که آن حضرت را به این لقب معرفی کرده اند. امام جواد (علیه السلام) می فرماید: ان الامام بعدی ابنی علی... والامام بعده ابنه الحسن... ثم سکت. فقلت له: یا بن رسول الله! فمن الامام بعد الحسن؟ امام بعد از من، فرزندم علی (امام هادی «علیه السلام») است و امام بعد از او، پسرش حسن (علیه السلام) است؛ پس امام ساکت شد. عرض کرد: امام بعد از امام حسن عسکری (علیه السلام) کیست؟ فبکی (علیه السلام) بکاء شدیداً ثم قال ان من بعد

ص: ۴۴

الحسن ابنه القائم بالحق المنتظر. امام به شدت گریست و فرمود: بعد از حسن، فرزند او قائم به حق که منتظر است، می باشد. فقلت له: یا بن رسول الله: لم سَمی القائم؟ قال: لانه یقوم بعد موت ذکرة و ارتداد اکثر القائلین بامامته. عرض کردم: چرا به او قائم گویند؟ فرمود: زیرا او بعد از آنکه یادش از بین می رود و بیشتر قائلین به امامتش از اعتقاد خود باز می گردند، قیام می کند. فقلت له: و لم سَمی المنتظر؟ قال: لان له غیبه یكثر ایامها و یطول امدّها؛ فینتظر خروج المخلصون... (۱). عرض کردم: چرا به او منتظر گویند؟ فرمود: زیرا برای او غیبت طولانی است؛ پس مؤمنین مخلص انتظار ظهورش را می کشند. البته کلمه «منتظر» را در این روایت، می شود بر وزن اسم فاعل (با کسره) هم خواند؛ اما به قرینه ذیل روایت (فینتظر...) حتماً باید بر وزن اسم مفعول (با فتحه) خواند. حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) منتظر است: ابی بصیر می گوید: از امام باقر (علیه السلام) شنیدم که می فرماید: فی صاحب هذا الامر اربع سنن من اربعة انبیاء: سنه من موسی و... و اما من موسی فخائف یترقب. فرمود: در صاحب این امر چهار روش از چهار پیامبر وجود دارد: روشی از موسی (علیه السلام) و... و روش او از موسی این است که ترسان منتظر است. در دعا زمان غیبت می خوانیم و امرک ینتظر، منتظر دستور تو است. (۳).

حضرت زهرا (سلام الله علیها) نور اهل آسمان و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نور اهل زمین است

الف) حضرت زهرا (سلام الله علیها) نور اهل آسمان است در بخشی از یک حدیث طولانی و زیبا، پیامبر اکرم (ص) فرمود: ثم اظلمت المشارق و المغرب، فشکت الملائکه الی الله تعالی ان

ص: ۴۵

-
- ۱- ۱۲۲. کمال الدین، ج ۲، باب ۳۶، ح ۳؛ ر.ک: به غیبت نعمانی، ص ۴۱، ذیل آیه و رابطوا ای رابطوا امامکم المنتظر و ر.ک: به روزگار رهایی، ج ۱، ص ۹۸ و ۱۰۹ و ۲۷۶ و ۳۲۷ و ۵۰۰.
- ۲- ۱۲۳. کمال الدین، ج ۱، باب ۳۲، ح ۶، و ح ۱۱.
- ۳- ۱۲۴. مفاتیح الجنان، دعا در غیبت امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف).

يكشف عنهم تلك الظلمه. فتكلم الله جلّ جلاله كلمه فخلق منها روحاً ثم تكلم بكلمه فخلق من تلك الكلمه نوراً، فأضاءت النور إلى تلك الروح و أقامها مقام العرش فزهرت المشارق و المغارب فهي فاطمه الزهراء و لذلك سميت الزهراء لان نورها زهرت به السماوات. (۱). سپس ظلمت و تاریکی همه جا را فرا گرفت. ملائکه به خدا شکایت کردند: «خدایا! این تاریکی را از ما برطرف کن». پس خداوند، کلمه ای فرمود. از آن کلمه، روحی را خلق کرد. سپس کلمه ای فرمود. از آن کلمه هم، نوری خلق کرد. آن نور، روشنایی داد (و اضافه شد) به آن روح. خداوند، او را در جایگاه عرش جا داد. پس همه جا روشن شد. آن، حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها) است. به همین دلیل، «فاطمه» را «زهرا» نامیدند؛ چون به واسطه نور او، آسمان ها روشن شد. حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نور اهل زمین است مفضل بن عمر می گوید: از امام صادق ((علیه السلام)) شنیدم که فرمود: «رب الارض» در آیه (وا شرقت الارض بنور ربها (۲))؛ یعنی امام الارض «مراد امام زمین است». پرسیدم: «وقتی حضرت خروج کند چه می شود؟». فرمود: «در آن روز، مردم، از نور خورشید و ماه، بی نیاز می شوند و به نور امام ((علیه السلام)) اکتفا می کنند. (۳). مراد از «امام» در این روایت، یقیناً، حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) است؛ زیرا اولاً: در خود روایت می گوید: «وقتی قیام کند، چه اتفاقی می افتد؟». ثانیاً، هیچ زمانی این گونه نبوده و فقط در زمان آن حضرت، مردم از نور خورشید و ماه بی نیاز می شوند. (۴). دلیل این مطلب، روایتی است

ص: ۴۶

۱- ۱۲۵. بحار الانوار، ج ۴۰، ص ۴۴؛ فاطمه الزهراء (سلام الله علیها) بهجه قلب المصطفی (ص)، ص ۱۷۷.

۲- ۱۲۶. زمر / ۶۹. (زمین) در آن روز) به نور پروردگارش روشن می شود).

۳- ۱۲۷. تفسیر نورالثقلین، ذیل آیه، ح ۱۲۱. (محدث نوری (ره) چند روایت از تفسیر علی بن ابراهیم و ارشاد مفید و غیبت طوسی و کمال الدین صدوق و کفایه الاثر شیخ خزاز و غیبت فضل بن شاذان نقل می کند و می گوید به قرینه حدیث اول، معلوم می شود مراد، نور ظاهری است و گرنه ممکن است گفته شود مراد نور معنوی است که نور علم و حکمت و عدل باشد؛ نجم الثاقب، جمکران، خصلت بیست و نهم، ص ۱۶۸).

۴- ۱۲۸. البته ممکن است این روایت، یک تفسیر باطنی هم داشته باشد که تمام ظلمت ها می رود حتی ظلمت های نورانی یا پیشرفت های علمی می شود که به نور خورشید و ماه نیاز نباشد. (باید تأمل کرد).

که باز خود مفضل بن عمر از امام صادق (علیه السلام) نقل می کند که فرمود: «إِذَا قَائِمْنَا قَامَ، اشْرَقَتِ الْاَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَ اسْتَغْنَى الْعِبَادُ عَنِ ضَوْءِ الشَّمْسِ وَ ذَهَبَتِ الظُّلْمَةُ.... (۱)». وقتی قائم ما قیام کند، زمین، به نور پروردگارش روشن می شود و مردم، از نور خورشید بی نیاز می شوند و ظلمت به طور کلی از بین می رود.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) خیره الاحرار و سیده النساء، مادر حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) خیره الاماء و سیده الاماء است

جابر جعفی می گوید: از امام باقر (علیه السلام) شنیدم که فرمود: عمر بن خطاب به امیرالمؤمنین (علیه السلام) عرض کرد: «اسم مهدی (علیه السلام) چیست؟». حضرت فرمود: «رسول خدا (ص) از من تعهد گرفتند که نام او را بیان نکنم تا خداوند، به او، اجازة قیام بدهد». عمر گفت: «پس اوصاف او را بگو». حضرت فرمود: «او، جوانی است میانه، صورتش بسیار زیبا، با موهای زیبایی که بر شانه هایش می رسد و نور صورتش بر سیاهی محاسن و موهای سرش غلبه دارد». آن گاه حضرت فرمود: «پدرم فدای فرزند بهترین کنیزان». (۲). عبدالرحیم قیصر می گوید: به امام باقر (علیه السلام) عرض کردم: «این جمله امیرمؤمنان (علیه السلام): بأبی ابن خیره الاماء آیا منظور، فاطمه است؟» حضرت فرمود: «همانا فاطمه بهترین و برگزیده زنان آزاده است». (۳). امام کاظم (علیه السلام) در ضمن بیان خصوصیات حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) می فرماید: «ذلک ابن سیده الاماء الذی یخفی علی الناس ولادته... (۴)؛ آن، فرزند سرور کنیزان است که تولدش بر مردم مخفی می ماند». امام صادق (علیه السلام) با معرفی حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) می فرماید: هو الخامس من ولد ابنی موسی ذلک ابن سیده الاماء.... (۵). او، پنجمین امام پس از پسر موسی کاظم است. او، فرزند سرور کنیزان است. بنابراین چه گفتیم، حضرت زهرا (سلام الله علیها) خیره الا

ص: ۴۷

-
- ۱- ۱۲۹. شیخ طوسی، الغیبه، ح ۴۸۴، ص ۴۶۷؛ المحججه فیما نزل فی القائم (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، ذیل آیه، ص ۷۴۸؛ تفسیر نورالثقلین، ج ۴، ذیل آیه، ح ۱۲۲.
  - ۲- ۱۳۰. همان، موسسه معارف اسلامی، ح ۴۸۷، ص ۴۷۰؛ کشف الغمه، ج ۳، ص ۲۶۳؛ عزیز آل یاسین (علیه السلام)، ص ۴۸ (به نقل از مهدی منتظر در نهج البلاغه، ص ۱۱۴).
  - ۳- ۱۳۱. نعمانی، الغیبه، عربی، ص ۱۵۱، و نشر صدوق، ص ۳۲۳.
  - ۴- ۱۳۲. منتخب الاثر، باب، انه ابن سید الاماء، (به نقل از کفایه الاثر و کمال الدین).
  - ۵- ۱۳۳. همان، باب انه ابن سید الاماء، (به نقل از کمال الدین) ر.ک: معجم احادیث الامام المهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، ج ۳، ح ۶۹۱، ص ۱۶۵.

حرار و حضرت نرجس خاتون (سلام الله علیها) خیره الإمام و سیده الإمام است.

سخن گفتن حضرت زهرا (سلام الله علیها) رو حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) هر دو در شکم مادر

الف) حضرت زهرا (سلام الله علیها) با مادر سخن می گوید: امام صادق (علیه السلام) می فرماید: «وقتی حضرت خدیجه (سلام الله علیها) با پیامبر (ص) ازدواج کرد، زنان مکه از او کناره گیری کردند، (و او تنها شد) تا این که به حضرت زهرا (سلام الله علیها) باردار شد. در آن زمان بود که فاطمه، با او سخن می گفت و از او می خواست که صبر کند. (۱). ب) سخن گفتن حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در شکم مادر: حضرت حکیمه خاتون، وقتی قضیه شب تولد را نقل می کند، می گوید: امام عسکری (علیه السلام) فرمود: «سوره قدر را بر نرجس خاتون بخوان.» شروع کردم به خواندن سوره قدر. پس آن طفل، در شکم نرجس خاتون، با من همراهی می کرد و می خواند آن چه من می خواندم و بر من سلامی کرد. من ترسیدم. امام، صدا زد: «ای عمه! از قدرت الهی تعجب نکن، که حق تعالی کودکمان ما را به حکمت گویا می گرداند و ما را در بزرگی، در زمین، حجت خود می گرداند.» (۲).

حضرت زهرا و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شفیع مؤمنان در قیامتند

الف) حضرت زهرا (سلام الله علیها) شفیع روز قیامت است: روایات دلالت کننده بر مقام شفاعت زهرا (سلام الله علیها) متعدد هستند. (۳) در این جا، به برخی از آن ها اشاره می شود. پیامبر اکرم (ص) فرمود: ای فاطمه! بشارت باد بر تو! نزد خداوند مقام محمودی داری. در آن مقام، برای دوستداران و شیعیان خودت، شفاعت می کنی و شفاعت تو پذیرفته می شود. (۴). بلال بن حمامه می گوید: یک روز پیامبر اکرم (ص) بر ما وارد شد در حالی که نور صورتش مثل ماه درخشان بود و خوش حال بود. عبدالرحمان بن عوف

ص: ۴۸

۱- ۱۳۴. امالی صدوق، مجلس ۸۷، ح ۹۴۷/۱. بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۵. فاطمه الزهراء (سلام الله علیها) بهجه قلب المصطفی (ص)، ص ۱۲۹ به نقل از عامه و خاصه.

۲- ۱۳۵. کمال الدین، ب ۴۲، ح ۲؛ نجم الثاقب، ط جمکران، باب اول، ص ۳۹؛ اثبات الوصیه، ص ۲۴۹؛ تفسیر نورالثقلین، ج ۵، ذیل سوره قدر، ح ۱۹، ص ۶۱۶.

۳- ۱۳۶. ر.ک: به بحار الانوار، ج ۴۳، صص ۶۲، ۶۴ و ۲۲۵ و ج ۸، ص ۵۳.

۴- ۱۳۷. فاطمه الزهراء (سلام الله علیها) بهجه قلب المصطفی (ص)، ص ۷۴۳ (به نقل از کنزالفوائد، ح ۱، ص ۱۵۰).

عرض کرد: «ای رسول خدا! این نور چیست؟! فرمود: «از طرف خداوند، بشارتی در مورد برادرم و پسر عمویم (علی «ع» و دخترم آمد که به واسطه آن دو، مردان و زنان اتمم از آتش جهنم نجات پیدا می کنند» (۱). امیرمؤمنان (علیه السلام) خطاب به امام حسن و امام حسین (علیه السلام) فرمود: «شما، پیشوا هستید و شفاعت برای مادر شماست» (۲). ب. حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) هم شفیع روز قیامت است: در حدیثی، امیر مومنان علی (علیه السلام) و جابر بن عبدالله انصاری از رسول خدا (ص) نقل می کنند که پیامبر (ص) مقامات ائمه (علیه السلام) را در روز قیامت بیان فرمود. مقام حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) را این گونه بیان می فرماید: امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، شفیع مؤمنان در روز قیامت است؛ چرا که اذن شفاعت، از طرف خداوند داده نمی شود مگر به کسی که خداوند بخواهد و به آن راضی باشد. (۳)

مظلومیت حضرت زهرا (سلام الله علیها) و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

الف) ستم دیدگی حضرت زهرا (سلام الله علیها): در زیارت آن حضرت می خوانیم: «السلام علیک ایته المعضومه المظلومه (۴)؛ سلام بر تو ای پاک ستم دیده». و «اللهم صل... و صل علی البتول... المظلومه المقهوره» (۵). امیر مؤمنان علی (علیه السلام) در ترسیم مظلومیت همسرش می فرماید: ان فاطمه بنت رسول الله (ص) لم تزل مظلومه، من حقها ممنوعه... (۶) فاطمه، دختر پیامبر خدا (ص)، همواره ستم دیده بوده و از حق خود محروم شد. ب. او (عجل الله تعالی فرجه الشریف) ستم دیده است: امیر مؤمنان علی (علیه السلام) در ترسیم مظلومیت و غربت فرزندش مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) می فرماید: «صاحب هذا الامر الشریذ الطریذ الفریذ الوحید؛ صاحب این امر، همان رانده شده دور شده یگانه و تنها است» (۷). در حدیث دیگری حضرت علی (علیه السلام) تصریح می کند به این که او

ص: ۴۹

۱- ۱۳۸. مقتل خوارزمی، چاپ انوارالهدی، ج ۱، ح ۲۵، ص ۱۰۱.

۲- ۱۳۹. فاطمه الزهراء (سلام الله علیها) بهجه قلب المصطفی (ص)، ص ۱۰ (به نقل از کشف الغمه، ج ۱، ص ۵۰۶).

۳- ۱۴۰. مناقب ابن شهر آشوب، چاپ دارالاضواء، ج ۱، ص ۳۵۵.

۴- ۱۴۱. سید بن طاووس، اقبال، عمل روز بیستم جمادی الاخر؛ در مفاتیح الجنان: «السلام علیک ایته المظلومه المغصوبه».

۵- ۱۴۲. همان، عمل روز بیستم جمادی الاخر؛ مفاتیح الجنان، زیارت دوم حضرت زهرا (سلام الله علیها).

۶- ۱۴۳. شیخ طوسی، امالی، ص ۱۵۶، ضمن ح ۲۵۸.

۷- ۱۴۴. معجم احادیث الامام المهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، ج ۳، ح ۵۹۵، ص ۴۳.

غریب است: سیأ تى الله بقوم يُحِبُّهُمْ وَيُحْيِيونَهُ وَيَمَلِكُ مَنْ هُوَ بَيْنَهُمْ غَرِيبٌ... (۱). خداوند، گروهی را می آورد که آنان را دوست دارد و آنان نیز او را دوست می دارند و کسی که در میان آنان غریب است، بر آنان حکومت می کند. امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: «هو الطريد الوحيد الغريب؛ او، همان رانده شده یکه و تنهای غریب است». (۲). حضرت، به حدی مظلوم است که امام باقر (علیه السلام) می فرماید: «اگر او را می شناختند، او را تکه تکه می کردند». (۳). همانند اذیت و آزارهایی که بر پیامبر (ص) پیش آمد، بر ایشان نیز وارد می آید و بلکه بیش تر. (۴). باز در بیان مظلومیت ایشان چنین آمده است که وقتی بر منبر کوفه می نشیند و عهدنامه پیامبر (ص) را می خواند، تمام افراد از اطراف او می گریزند و تنها وزیر او و یازده نفر نقیب باقی می مانند؛ هر چند آنان باز می گردند. (۵). آه از این مظلومیت! چه قدر این مظلومیت سوزناک و جان کاه است که: حضرت زهرا (سلام الله علیها) خود و فرزندش را مظلوم معرفی می کند. مرحوم میرجهانی می گفت: در عالم رو یا، مادر مظلوم حضرت فاطمه صدیقه (سلام الله علیها) را دیدم و ایشان سه بیت شعر فارسی خواند، وقتی بیدار شدم فقط یک بیت را به یاد داشتم و آن بیت این گونه است: دلی شکسته تر از من در آن زمانه نبود در این زمان دل فرزند من شکسته تر است (۶). و بالاخره خود حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) خود را مظلوم ترین فرد عالم معرفی می کند. حجه الاسلام حاج سید اسماعیل شرفی می گوید: به عتبات مقدسه مشرف شده

ص: ۵۰

-
- ۱- ۱۴۵. روزگار رهایی، ج ۲، ص ۶۰۸ (به نقل از ینابیع الموده، ج ۳، ص ۱۳۱).
  - ۲- ۱۴۶. کمال الدین، باب ۳۴.
  - ۳- ۱۴۷. معجم ا حادیث الامام المهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، ج ۳، ح ۷۵۲، ص ۲۲۹.
  - ۴- ۱۴۸. همان، ج ۳، ح ۸۳۳، ص ۲۹۷، و ح ۱۰۷۲، ص ۵۰۰.
  - ۵- ۱۴۹. همان، ج ۴، ح ۱۰۹۸، ص ۲۰؛ و کمال الدین، باب ۵۸، ح ۲۵.
  - ۶- ۱۵۰. عنایات حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) به علما و طلاب، ص ۱۷۶، (پاورقی).

بودم و در حرم مطهر حضرت سید الشهداء (علیه السلام) مشغول زیارت بودم. چون دعای زائرین در قسمت بالا سر حرم مطهر امام حسین (علیه السلام) مستجاب است، در آن جا از خداوند خواستم مرا به محضر مبارک مولایم حضرت مهدی، ارواحنا فدا، مشرف گرداند و دیدگانم را به جمال بی مثال آن بزرگوار روشن کند. مشغول زیارت بودم که ناگهان خورشید جهان تاب جمالش ظاهر شد. گرچه در آن هنگام، حضرتش را نشناختم، ولی شدیداً مجذوب آن بزرگوار شدم. پس از سلام، از ایشان پرسیدم: «شما کیستید؟». آقا فرمود: «من، مظلوم ترین فرد عالم هستم.»! من، متوجه نشدم و با خود گفتم: «شاید ایشان از علمای بزرگ نجف هستند و چون مردم به ایشان گرایش پیدا نکرده اند، خود را مظلوم ترین فرد عالم می داند.» در این هنگام، ناگهان متوجه شدم که کسی در کنارم نیست. این جا بود که فهمیدم، مظلوم ترین فرد عالم، کسی جز امام زمان، ارواحنا فدا، نیست و من نعمت حضور آن بزرگوار را زود از دست دادم. (۱). بیایید با هم، این دو مظلوم را از مظلومیت بیرون بیاوریم.

علاقه پیامبر به حضرت زهرا (سلام الله علیها) و حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

علاقه و محبت رسول خدا (ص) به حضرت زهرا (سلام الله علیها) را در این نوشتار نمی توان بیان کرد و فقط به ذکر چند روایت بسنده می کنیم: حضرت رسول اکرم (ص) در حدیثی، خطاب به امیرمؤمنان (علیه السلام) فرمود: سفارش هایی به دخترم فاطمه کردم و به او گفتم آن ها را به شما بگویم. آن ها را حتمی بدان؛ چرا که او شدیداً راستگو هست. سپس پیامبر (ص) او را به نزدیک خود خواند و سر او را بوسید و فرمود: «ای فاطمه! پدرت، فدای تو

ص: ۵۱

«باد!» (۱). در حدیث دیگر فرمود: «پدر و مادرم فدای تو باد!» (۲). در زیارت حضرت زهرا (سلام الله علیها) می خوانیم: «اللهم صلّ علی البتول... فاطمه بنت رسولک و بضعه لحمه و صمیم قلبه و فلذّه کبده... و حبیبه المصطفی». (۳). خدایا! درود فرست بر بتول فاطمه دختر رسول خودت و پاره تن او و سویدای دل او و پاره جگر او و محبوبه مصطفی. علاقه پیامبر (ص) به حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) پیامبر (ص) با معرفی حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) می فرماید: بآبی و امی سَمِیّ و شبیهی و شبیه موسی بن عمران، علیه جُیُوبُ النُّورِ یَتَوَقَّدُ مِنْ شُعَاعِ الْقُدُسِ. (۴). پدر و مادرم به فدای او باد! هم نام من است و شبیه من و حضرت موسی است. هاله ای از نور گرداگرد او را فرا گرفته. اشعه انوار قدسی از او ساطع است. ای گل محبوب خاتم، با خدا همراه و محرم با دلی سوزان ماتم، بهر مادر گشته پرغم سوزد از هجر تو عالم، ای گل زهرا کجایی؟ بیا ای زاده زهرا، تویی نور دل طه (۵). پیامبر اکرم (ص) در حدیثی دیگر می فرماید: طوبی لمن لقیه و طوبی لمن احبّه و طوبی لمن قال به. (۶). خوشا به حال کسی که او را ملاقات کند، خوشا به حال کسی که او را دوست بدارد و خوشا به حال کسی که به او معتقد باشد! آن قدر او محبوب پیامبر (ص) است که در دعای عهد بعد از دعاهاى متعدد برای وجود مقدس او و برای فرجش، می خوانیم: «اللَّهُمَّ و سِرِّ نَبِیِّکَ مُحَمَّدًا بِرُؤِیَّتِهِ؛ خدایا! خوش حال کن پیامبرت محمد را به واسطه دیدار وجود مقدس حضرت مهدی». (۷). عبدالله بن عمر نقل می کند:

ص: ۵۲

-
- ۱- ۱۵۲. فاطمه الزهراء (سلام الله علیها) بهجه قلب المصطفی (ص)، ص ۱۹۸، (به نقل از بحار الانوار، ج ۲۲، ص ۴۹۱).
  - ۲- ۱۵۳. همان، ح ۶، ص ۱۰۹ (به نقل از احقاق الحق، ح ۱۰، ص ۱۸۵) و ر.ک: بحار الانوار، ج ۳۶، ح ۱۱۰، ص ۲۸۸.
  - ۳- ۱۵۴. مفاتیح الجنان، زیارت حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها)، مقتل خوارزمی، ج ۱، ح ۲۱، ص ۹۹.
  - ۴- ۱۵۵. چهل حدیث پیرامون نور یزدان، ص ۱۴ (به نقل از: کفایه الاثر، ص ۱۵۹).
  - ۵- ۱۵۶. نغمه های فاطمیه (سلام الله علیها)، ص ۲۴.
  - ۶- ۱۵۷. با دعای ندبه در پگاه جمعه، ص ۱۶ (به نقل از عیون اخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۱، ص ۴۷؛ کمال الدین، ج ۱، ص ۲۶۸).
  - ۷- ۱۵۸. مفاتیح الجنان، دعای عهد.

پیامبر (ص) فرمود: خداوند در شب معراج، به من فرمود: «چه کسی را در زمین بر امت ات جانشین کرده ای؟» عرض کردم: «برادرم را». فرمود: «علی ابن ابی طالب (علیه السلام) را؟» عرض کردم: «بلی». فرمود: «نظری بر زمین کردم، پس تو را انتخاب کردم... نظر دیگری کردم و علی (علیه السلام) را انتخاب کردم و او را وصی تو قرار دادم... ای محمد!، علی و فاطمه و حسن و حسین و ائمه را از یک نور خلق کردم. سپس ولایت آنان را بر ملائکه عرضه داشتم. هر کس آن را پذیرفت، از مقرّبان شد و هر کس آن را رد کرد، به کافران پیوست. ای محمد! اگر بنده ای، مرا چندان پرستش کند تا رشته حیاتش از هم بگسلد، ولی در حالی که منکر ولایت آنان است، با من رو به رو شود، او را در آتش دوزخ خواهم افکند. ای محمد! آیا مایلی آنان را ببینی؟». عرض کردم: «بلی». فرمود: «قدمی پیش گذار!» من، قدمی جلو نهادم، ناگاه دیدم، علی ابن ابی طالب و حسن و حسین و علی بن الحسین و محمّد بن علی و جعفر بن محمّد و موسی بن جعفر و علی بن موسی و محمّد بن علی و علی بن محمّد و حسن بن علی و حجت قائم را که در میان آنان، همانند ستاره ای درخشان (کوکب دری) بود. گفتم: «اینان چه کسانی اند؟» گفت: «اینان، امامان هستند و این ایستاده (قائم)، کسی است که حلال مرا حلال می کند و حرام مرا حرام و از دشمنان من انتقام خواهد گرفت. ای محمّد! او را دوست بدار؛ چرا که من او را دوست می دارم

و هر کس او را دوست بدارد نیز دوست دارم. (۱).

عنایت هر دو به زائران حسین

الف) عنایت حضرت زهرا (سلام الله علیها) به زائران حسین (علیه السلام): یکی از ویژگی های حضرت زهرا (سلام الله علیها) این است که به زائران فرزند شهیدش امام حسین (علیه السلام) عنایت ویژه ای دارد. هنگامی که آنان به زیارت امام حسین (علیه السلام) می روند، حضرت زهرا (سلام الله علیها) حاضر می شود و برای آنان طلب آمرزش و دعا می کند. روایات متعددی بر این مطلب دلالت می کند. برخی از آن ها به شرح زیر است: ۱. امام صادق (علیه السلام) می فرماید: «إِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ، تَحْضُرُ لِرِوَاةِ قَبْرِ ابْنِهَا الْحُسَيْنِ فَتَسْتَغْفِرُ لَهُمْ ذُنُوبَهُمْ». (۲). حضرت فاطمه (سلام الله علیها) دختر گرامی حضرت محمد (ص) برای زوار قبر فرزندش حضرت حسین (علیه السلام) حاضر می شود، سپس برای گناهان آنان طلب آمرزش می کند. ۲. امام صادق (علیه السلام) به معاویه بن وهب فرمود: زیارت حسین (علیه السلام) را ترک مکن! آیا دوست داری که خدا، تو را در زمره کسانی ببیند که حضرت رسول و علی و فاطمه و ائمه (علیه السلام) در حقشان دعا می کنند؟ (۳). ۳. سلیمان اعمش می گوید: در کوفه، شب جمعه ای نزد شیخی بودم. به او گفتم: درباره زیارت امام حسین (علیه السلام) چه می گویی؟ گفت: «بدعت است و هر بدعتی، گمراهی است و هر صاحب گمراهی در آتش است». ناراحت شدم و رفتم. نیمه های شب آمدم، در خانه او را زدم. همسرش گفت: «او به زیارت امام حسین (علیه السلام) رفته است». سلیمان می گوید: من هم به طرف حرم امام حسین (علیه السلام) رفتم. وقتی داخل حرم شریف شدم، دیدم شیخ در حالی که به سجده افتاده، گریه و ناله می کند و از خداوند طلب مغفرت

ص: ۵۴

-
- ۱- ۱۵۹. مکیال المکارم (فارسی) ج ۲، ص ۲۱۸ و (عربی) ج ۲، ص ۱۶۰ (به نقل از کتاب غایه المرام، سید محدث بحرانی (ره) ص ۱۸۹ باب ۲۳ ح ۱۰۵؛ به نقل از غیبت نعمانی، نشر صدوق، ح ۲۴، ص ۱۳۳).
  - ۲- ۱۶۰. کامل الزیارات، پیام حق، ۱۳۷۷، باب ۴۰، ح ۴، ص ۳۸۶.
  - ۳- ۱۶۱. همان، پیام حق، ۱۳۷۷، باب ۴۰، ح ۴، ص ۳۸۶؛ مفاتیح الجنان، فصل هفتم، مقصد اول (به نقل از ابن قولویه و کلینی و سید بن طاووس و دیگران).

و توبه می کند. بعد از مدتی طولانی سرش را بلند کرد. گفتیم: «ای شیخ! دیروز آن جمله را گفتی، پس الان چه گونه به زیارتش آمدی؟» گفت: ای سلیمان! مرا سرزنش نکن! دیشب، در خواب...، شتری از نور دیدم که کجاوه ای از نور، بر روی آن شتر بود و داخل آن دو خانم بودند. گفتیم: «این دو خانم بزرگوار کی اند؟» گفت: «یکی، حضرت خدیجه (سلام الله علیها) و دیگری حضرت سیده النساء فاطمه زهرا (سلام الله علیها) است». گفتیم: «این جمع به کجا می روند؟» گفت: «به زیارت حسین که در کربلا از روی ظلم شهید شد، می روند». به آن هودج نگاه کردم. دیدم اوراقی از آن به پایین می ریزد. پرسیدم: «این اوراق مکتوب چیست؟» گفت: «در این ورق ها نوشته شده هر کس در شب جمعه، به زیارت قبر حسین (علیه السلام) بیاید، از آتش جهنم ایمن خواهد بود». (۱). گواه این قضیه، تشرّف حاج علی بغدادی است که سؤالات بسیاری از امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) کرد. یکی از آن ها این بود: منبری ها جریان سلیمان اعمش را می گویند. آیا این حدیث صحیح است؟ فرمود: «آری، راست و صحیح است». گفتیم: «سیدنا! صحیح است که می گویند: هر کس زیارت کند حسین (علیه السلام) را در شب جمعه، برای او امان است؟» فرمود: «آری، والله!» و اشک از چشمان مبارکش جاری شد و گریست. (۲). ب) عنایت حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) به زائران حسین (علیه السلام): قضایای زیادی بر این مطلب دلالت دارد. یکی از آن ها، قضیه معروف جعفر نعل بند است که مرحوم نهایندی آورده است. (۳).

بیعت کسی بر آن دو بزرگوار نیست و از کسی تقیه نمی کنند

در مجله انتظار، شماره ۷ گفتیم، به بیست و پنج مورد از

ص: ۵۵

-
- ۱- ۱۶۲. بحار الانوار، ج ۴۵، ح ۱۲، ص ۴۰۱؛ النجم الثاقب، مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۰، چاپ چهارم، ص ۴۹۵.
  - ۲- ۱۶۳. النجم الثاقب، مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۰، چاپ چهارم، ص ۴۸۹؛ مفاتیح الجنان، تشرّف حاج علی بغدادی.
  - ۳- ۱۶۴. ر. ک: خلاصه العبقری الحسان، ص ۳۴؛ العبقری الحسان، ج ۲، ص ۸۰.

شبهات های این دو بزرگوار اشاره می کنیم، ولی به موارد دیگری برخورد کردیم. مواردی هم برادر ارجمند آقای لطیف زاده تحقیق کردند، از این روی برخی از آن ها را ذکر می کنیم. بیعت، پیمانی است که به موجب آن نتوان با ستمگران به نبرد برخاست و از روی ناچاری و تقیّه باید حکومت آنان را به رسمیت شناخت. همه پیشوایان معصوم، به مقتضای حکمت الهی دچار چنین پیمانی بودند، اما بعضی از معصومان چنین بیعتی بر گردن نداشتند. الف) بیعت و تقیّه نکردن حضرت زهرا (سلام الله علیها): دشمنان، پس از غصب خلافت، سعی کردند از همه مردم، به ویژه صحابه خاص پیامبر اکرم (ص) خاصه خاندان رسالت (حضرت علی و حضرت زهرا (علیه السلام)) برای خود بیعت بگیرند تا افکار عمومی را به خود جلب کنند، ولی حضرت زهرا (سلام الله علیها)، همه مصیبت ها را تحمل کرد و تا زنده بود، با غاصبان حکومت بیعت نکرد، بلکه برای بازگرداندن خلافت به مسیر اصلی اش، مبارزه نمود و حتی مانع بیعت حضرت علی (علیه السلام) شد. (۱) ب) نبودن بیعت احدی از ستمگران بر گردن حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و تقیّه نکردن آن حضرت: پیشوایان معصوم ما، اگر با کسی پیمان می بستند، (گرچه از روی مصلحت و تقیّه)، به آن پای بند بودند. بهترین گواه، این است که امام حسین (علیه السلام) تا زمانی که معاویه زنده بود، به خاطر احترام به صلح برادرش قیام نکرد. حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) به دلیل این که برای ریشه کن کردن ستم و ستمگران آفریده شده است و اگر ظاهر و آشکار بود، سکوتش به معنای رضا به ستمگری ستمگران و ترک نبرد با آنان بود (گرچه

ص: ۵۶

از روی تقیه) در پس پرده غیبت به سر می برد تا بیعت کسی بر گردنش نباشد. همین، یکی از علل غیبت آن حضرت شمرده شده است. حضرت علی (علیه السلام) می فرماید:....إِنَّ الْقَائِمَ مَتَّأ إِذَا قَامَ لَمْ يَكُنْ لَاحِدٌ فِي عُنُقِهِ بَيْعُهُ فَلِذَلِكَ تَخْفَى وِلَادَتُهُ وَ تَغِيبُ شَخْصُهُ. (۱). هنگامی که قائم ما قیام کند، بیعت احدی بر گردن او نخواهد بود. از این رو، ولادت او مخفی می شود و از دیده ها پنهان می شود. حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) فرمود: أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لَاحِدٌ مِنْ آبَائِي (علیه السلام) إِلَّا وَ قَدْ وَقَعَتْ فِي عُنُقِهِ بَيْعُهُ لَطَاغِيهِ زَمَانِهِ وَ أَنِّي أَخْرَجْتُ حِينَ أَخْرَجْتُ وَ لَا يَبِيعُهُ إِلَّا حِدٌ مِنَ الطَّوَاغِيتِ فِي عُنُقِي. (۲). بر گردن همه پدرانم، بیعت سرکشان زمانه بود، اما من وقتی خروج کنم، بیعت هیچ سرکشی بر گردنم نیست. در زمان آن حضرت تقیه ای در کار نیست: حضرت علی (علیه السلام) در تفسیر آیه شریفه (وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ... (۳) فرمود: در امن و امان مرا بپرستند، بدون هیچ ترس و واهمه ای و نیاز به تقیه احساس نکنند. این آیه، در حق قائم (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نازل شده است. منظور از «کسانی که ایمان آورده اند»، در این آیه، پیشوایان معصوم (علیه السلام) هستند. (۴).

دوری هر دو از ستمگران

الف) دوری حضرت زهرا (سلام الله علیها): بعد از آن تلاشی که حضرت زهرا (سلام الله علیها) برای هدایت مردم و برگرداندن ولایت به حضرت علی (علیه السلام) کرد، و مورد بی مهری و ستم قرار گرفت، از مردم فاصله گرفت و در خانه مشغول عزاداری و گریه بر فقدان پدر شد، اما این بار هم مورد بی لطفی قرار گرفت و جمعی از بزرگان به حضور امیرالمؤ

ص: ۵۷

۱- ۱۶۶. کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، باب ۲۶، ح ۱۴؛ بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۰۹.

۲- ۱۶۷. همان، ج ۲، باب ۴۵، توفیق ۴.

۳- ۱۶۸. نور: ۵۵.

۴- ۱۶۹. روزگار رهایی، ج ۲ ص ۶۰۷.

مین علی (علیه السلام) آمدند و عرض کردند: فاطمه (سلام الله علیها) شب و روز گریه می کند. شب از گریه آن حضرت خواب نداریم و روز برای ما آرامش نیست تا بتوانیم به امور معاش خود پردازیم. ما از تو تقاضا می کنیم که به آن حضرت بگویی، یا شب گریه کند و روز آرام باشد و یا روز گریه کند و شب آرام باشد. حضرت علی (علیه السلام) نزد فاطمه (سلام الله علیها) رفت و او را هم چنان گریان دید. کمی که آرام گرفت، به او فرمود: «از من تقاضا کردند که شما، یا شب گریه کنی یا روز». فاطمه (سلام الله علیها) گفت: «من به زودی از میان آنان می روم. دست از گریه ام بر نمی دارم تا به پدرم ملحق شوم». سپس حضرت علی (علیه السلام) برای فاطمه (سلام الله علیها) سرپناهی به نام «بیت الا حزان» دورتر از خانه های مردم در قبرستان بقیع ساخت. فاطمه (سلام الله علیها) هر روز صبح حسن و حسین (علیه السلام) را در پیش روی خود به سوی بقیع روانه می کرد و گریان به بیت الا حزان می رفت. وقتی که شب فرا می رسید، حضرت علی (علیه السلام) نزد او می آمد و همراه آن حضرت به خانه مراجعت می کرد. (۱). امام صادق (علیه السلام) می فرماید: «هر روز از مدینه خارج می شد و کنار قبرهای شهیدان مشغول گریه بود». (۲). وقتی زنان مدینه به عیادت حضرت فاطمه (سلام الله علیها) آمدند و از احوال آن حضرت پرسیدند، حضرت فاطمه (سلام الله علیها) پس از حمد خداوند و درود بر پدرش فرمود: «حالم چنین است که به خدا سوگند از دنیای شما بیزار و بر مردانتان خشمناکم». (۳). در صحیح بخاری آمده، که وقتی حضرت زهرا

ص: ۵۸

۱- ۱۷۰. ر.ک: چشمه در بستر، ص ۲۵۵؛ فرهنگ فاطمیه، ص ۱۴۰ (به نقل از بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۱۷۷).

۲- ۱۷۱. بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۳۵.

۳- ۱۷۲. ر.ک: چشمه در بستر، ص ۴۳۴، و بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۱۵۸؛ عوالم العلوم، ج ۱۱، قسمت دوم، ص ۸۱۴؛ اعلام النساء، ج ۴، ص ۱۲۸.

(سلام الله علیها) فدک را مطالبه کرد، ابوبکر خودداری کرد و چیزی را از فدک به او نداد. آن حضرت از ابوبکر ناراحت شد. پس از او کناره گیری کرد و با او سخنی نگفت تا از دنیا رفت. (۱) (ب) دوری حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف): حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) از هنگام ولادت، از مردم و به ویژه ستمگران، مخفی بود. در آغاز ولادت، بعضی به صورت محدود می توانستند خدمت آن حضرت برسند. این محدودیت، در زمان غیبت صغری بیش تر شد و در زمان غیبت کبری به اوج خود رسید و از مردم دوری می فرمود. امام باقر (علیه السلام) می فرماید: «إذا غضب الله تبارک و تعالی علی خلقه، نحانا عن جوارهم. هنگامی که خدای تبارک و تعالی بر مردمان خشمگین شود، ما را از مجاورت آنان دور می سازد. (۲) در روایات دیگر داریم، ولادت و رشد او مخفی است (۳)؛ پنهانی است، که انتظار می کشد. (۴) مردم امام خود را نمی بینند، او در موسم حج حاضر می شود و مردم را می بیند، اما مردم او را نمی بینند. (۵) خود حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در توقیع شریف به شیخ مفید می فرماید: اگر چه ما در مکان دور دستی زندگی می کنیم، مکانی که از خانه های ستمگران به دور است، به جهت مصلحتی که خداوند برای ما و شیعیان ما دیده در این دوری، اما ما از خبرهای شما آگاه هستیم.... (۶) حضرت به علی بن ابراهیم بن مهزیار فرمود: پدرم امام عسکری (علیه السلام) با من پیمان بسته که در کنار گروهی که مورد غضب و نفرین خداوند قرار گرفتند، زندگی نکنم و به من دستور داده که تنها در کوه هایی که

ص: ۵۹

-
- ۱- ۱۷۳. صحیح بخاری، دارالکتب العلمیه، باب غزوه خیبر، ح ۴۲۴۰ و ۴۲۴۱، ص ۸۰.
  - ۲- ۱۷۴. روزگار رهایی، ج ۱، ص ۱۹۱، (به نقل از کافی، ج ۱، باب فی الغیبه، ح ۳۱ و به نقل از بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۹۰).
  - ۳- ۱۷۵. کافی، ج ۱، باب فی الغیبه، ح ۲۵.
  - ۴- ۱۷۶. همان، ح ۱۳ و ۳۰.
  - ۵- ۱۷۷. همان، ح ۱۲؛ الغیبه نعمانی، ح ۱۳، ۱۴، ۱۵ و ۱۶، ص ۲۵۱.
  - ۶- ۱۷۸. احتجاج، دارالاسوه، ج ۲، ص ۵۹۷.

عبور از آن دشوار است و زمین های ویران، مسکن گزینیم.... (۱).

آزادی از تعلقات دنیایی

دختر اشرف مخلوقات عالم، همسر برترین مردمان و سرور زنان دو عالم، در نهایت زهد و دوری از دنیا و حتی ابتدایی ترین نیازهای یک زندگی ساده و عادی می زیست. در زیارت آن حضرت می خوانیم: «حلیفه الورع و الزهد (۲)؛ بریده از دنیا و فانی در ذات احدیت بود». حسن بصری می گوید: «لم یکن فی الأمة ازهد و لا ا عبد من فاطمه؛ در امت پیامبر (ص) زاهدتر و عابدتر از زهرا (سلام الله علیها) نبود». (۳). حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نیز با اقتدا به مقتدای خویش، در نهایت زهد و سادگی زندگی می کند. حضرت صادق (علیه السلام) می فرماید: فوالله! ما لباسه الا الغلیظ و لا طعامه الا الجشب. (۴). به خدا سوگند! لباس مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) جز پوشاکی درشت و خوراک او جز غذایی سخت نیست.

بندگی خداوند

حضرت زهرا (سلام الله علیها) به حدی خالصانه خداوند را عبادت می کرد که خداوند با او بر ملایکه مباهات می کرد و می فرمود: بنگرید به بهترین بنده من فاطمه! او در مقابل من ایستاده و از خوف من تمامی وجودش می لرزد و با تمامی حضور قلب، به عبادت من روی آورده است. (۵). امام حسن (علیه السلام) می فرماید: مادرم، در شب های جمعه، در محراب به عبادت می ایستاد و مدام رکوع و سجده می کرد تا صبح طلوع می کرد. (۶). حضرت، به قدری عبادت می کرد که قدم هایش ورم کرد. (۷). حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) هم به قدری عبادت خداوند را می کند که رنگ رخسار مبارکش متمایل به زرد است. امام کاظم (علیه السلام) می فرماید: «مهدی، بر اثر تهجد و شب زنده داری،

ص: ۶۰

۱- ۱۷۹. طوسی، الغیبه، معارف اسلامی، ص ۲۶۶.

۲- ۱۸۰. مفاتیح الجنان، زیارت حضرت زهرا.

۳- ۱۸۱. خوارزمی، مناقب، ج ۳، ص ۱۴۱.

۴- ۱۸۲. الغیبه، نعمانی، ص ۲۲۲؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۳۵۴.

۵- ۱۸۳. بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۱۷۲.

۶- ۱۸۴. همان، ص ۸۱ و ۸۲.

۷- ۱۸۵. همان، ج ۴۳، صص ۷۶ و ۸۴.

رنگش به زردی متمایل می شود». (۱).

مبارزه با انحراف ها و بدعت ها

زهرا (سلام الله علیها) فدای رسالت و ولایت شد تا دین بماند، بدعت ها و انحرافات از بین برود و تلاش های پدرش به ثمر برسد. درباره مبارزات آن بزرگوار با انحرافات، سخن فراوان است. خطبه فدکیه و خطبه های دیگر آن بانوی پهلو شکسته و مصیبت دیده، گویای مبارزه حضرت است. (۲). حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) هم با بدعت ها و انحرافات مبارزه می کند و فرایض الهی و سنن نبوی را احیا خواهد کرد. امام صادق (علیه السلام) می فرماید: «بدعتی نمی ماند جز آن که از بین می برد و سنتی نمی ماند جز آن که بر پامی دارد». (۳). حضرت علی (علیه السلام) می فرماید: «هر چه از کتاب و سنت، متروک مانده، زنده خواهد کرد». (۴). در دعای شریف ندبه می خوانیم: اَیْنَ الْمُدَّخِرِ لِتَجْدِیدِ الْفَرَائِضِ وَالسَّنَنِ؟ (۵). کجا است آرزو کشیده برای زنده کردن قرآن و حدودش؟ کجا است زنده کننده آثار دین و اهل دین؟ کجا است آن ذخیره الهی برای تجدید واجبات و سنت های اسلام؟

غم خواری و توجه به امور مسلمانان به ویژه شیعیان

یکی از علت هایی که فاطمه (سلام الله علیها) را به میدان آورد و آن همه مصایب و آزارها را تحمیل کرد، هم و غم آن حضرت نسبت به امت پدرش و شیعیان شوهرش و مصایبی که دامن گیرشان خواهد شد بود. حضرت، همراه اشک ها و ناله هایش، در فراق محبوبش به پدر بزرگوارش عرضه می دارد: یا ابتاه! مَنْ لَلا رَامِلٌ وَالْمَسَاكِينُ؟ وَ مَنْ لَلا مَّهْ إِلَى یَوْمِ الدِّینِ؟ (۶). پدر جان! پس از تو، چه کسی به

ص: ۶۱

۱- ۱۸۶. همان، ج ۸۶، ص ۸۱.

۲- ۱۸۷. ر.ک: چشمه در بستر، صص ۳۵۵ و ۴۳۴.

۳- ۱۸۸. ینابیع الموده، ج ۳، ص ۶۲؛ الزام الناصب، ص ۲۲۳.

۴- ۱۸۹. نهج البلاغه، فیض الاسلام، خطبه ۱۳۸.

۵- ۱۹۰. مفاتیح الجنان، دعای شریف ندبه.

۶- ۱۹۱. بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۱۷۶.

فریاد یتیمان و مساکین خواهد رسید؟ پدر جان! برای امت، چه کسی پس از تو، تا قیامت خواهد بود؟ حضرت، تا بدان جا نسبت به امور امت پدرش اهتمام می ورزد که شب تا صبح را پیوسته در رکوع و سجود و قیام و دعا می گذراند و همواره، مؤمنان را دعا می کند و از برای خود دعایی نمی کند. وقتی فرزند دل بندش حسن (علیه السلام) علت را جویا می شود؟، می فرماید: «الجار ثم الدار». (۱). حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نیز غم خوار همگان، به ویژه شیعیان است و برای آنان دعا می کنند. توقیعات و ملاقات های فراوان، بر این مطلب دلالت می کند. حضرت، در توقیعی می فرماید: ... به من رسیده است که گروهی از شما، در دین، به تردید افتاده اید و در دل، نسبت به اولیای امر خود، دچار شک و حیرت شده اید! این، مایه غم و اندوه ما شد. به خاطر شما و نه به خاطر خودمان و درباره شما ناراحت شدم نه درباره خودمان.... ما بر احوال شما آگاهیم و اوضاع شما بر ما پوشیده نیست. ما در رسیدگی و توجه به شما، کوتاهی نکرده ایم و یاد شما را از خاطر نبرده ایم. اگر جز این بود، مشکلات و گرفتاری ها بر شما روی می آورد و دشمنان شما را نابود می کردند. (۲).

ایثار و انفاق

از خود گذشتگی و انفاق حضرت زهرا (سلام الله علیها) مطالب بسیاری دارد و بحث مستقلی را می طلبد. گذرا، به برخی از آن ها اشاره می کنیم. هر کس از هر کجا ناامید می شد، به در خانه زهرا می آمد و با حاجتی روا شده برمی

ص: ۶۲

۱- ۱۹۲. همان، ج ۴۳، ص ۸۱.

۲- ۱۹۳. احتجاج، ج ۲، ص ۴۹۷؛ ر.ک: امام زمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و سید بن طاووس، ص ۱۷۵، دعای حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) برای شیعیان.

گشت. مکّرر، این اتفاق می افتاد که پیامبر (ص) محرومان را در خانه او می فرستادند. حضرت پیراهن شب عروسی و گردن بند خویش را به نیازمندان بخشید. او حتی طعام و قرص نان و دست بند و گوشواره و حتی پرده و فرش منزل خویش را به سائل داد. بخشندگی وی بدان مرحله می رسد که در کتاب خداوند ثبت می شود: «و یطعمون الطعام علی حبه مسکیناً و یتیمّاً و اسیراً». (۱). حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) فرزند مادری این چنین است. از این رو، پناه محرومان و درماندگان است. امام باقر (علیه السلام) فرمود: «مهدی، بخشنده ای است که مال را به وفور می بخشد و بر بینوایان بسیار رئوف و مهربان است». (۲).

تلاش

حضرت زهرا (سلام الله علیها) از همان اوان کودکی، در راه دین مجاهده می کرد. هر زمان پیامبر را خطری تهدید و مصیبتی آزار می داد، زهرا (سلام الله علیها) به میدان می آمد. پیامبر را از توطئه قتلش آگاه کرد. (۳) خاکستر از روی پدر سترد. در جنگ احد، آن گاه که دندان مبارک پیامبر (ص) شکست و پیشانی اش مجروح شد و سر و صورت حضرت، غرقه در خون گشت، او به مداوای پیامبر مشغول شد. حضرت، در راه ولایت آن قدر تلاش و مجاهدت کرد تا در این مسیر، جان عزیزش را فدا کرد. او شب ها به همراه علی (علیه السلام)، دست حسنین را می گرفت و به خانه مهاجران و انصار می رفت و آنان را به یاد بیعتشان در عقبه و غدیر می انداخت و فضایل علی را یادآورشان می شد. با این هدف والا که امام زمان شان را به آنان بشناساند و

ص: ۶۳

۱- ۱۹۴. دهر: ۲۱.

۲- ۱۹۵. روزگار رهایی، ج ۲، ص ۵۹۸.

۳- ۱۹۶. بحار الانوار، ج ۱۸، ص ۶۰.

آنان را از مرگ جاهلیت برهانند و یاورانی برای امام زمان خویش فراهم کنند. حضرت مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نیز برای تحقق آرمان های والای پیامبر و در ادامه مسیر حرکت زهرا (سلام الله علیها) همواره مشغول مجاهدت و سازندگی است. امام رضا (علیه السلام) می فرماید: «او، شتابنده به سوی نیکی ها و بزرگواری ها و تلاش گری سخت کوش است». (۱).

ص: ۶۴

۱- ۱۹۷. جمال الاسبوع، ص ۳۱۰؛ صحیفه مهدویه، ص ۲۹۰.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

